

ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI DIÁKKÖRI
KONFERENCIA DOLGOZAT

Készítette:

TÓTH TAMÁS

Vidékfejlesztési agrármérnök hallgató

Mosonmagyaróvár

2022

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
MEZŐGAZDASÁG- ÉS ÉLELMISZERTUDOMÁNYI KAR
AGRÁRÖKONÓMIAI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI TANSZÉK

Konzulens:

DR. NÉMETH-TORKOS ANETT SZILVIA
egyetemi docens

A LAJTA FOLYÓ REHABILITÁLÁSA ÉS ANNAK HATÁSA
MOSONMAGYARÓVÁR VÍZI TURIZMUSÁRA

Készítette:

TÓTH TAMÁS

mérnökjelölt

Vidékfejlesztési agrármérnöki BSc Szak

Mosonmagyaróvár

2022

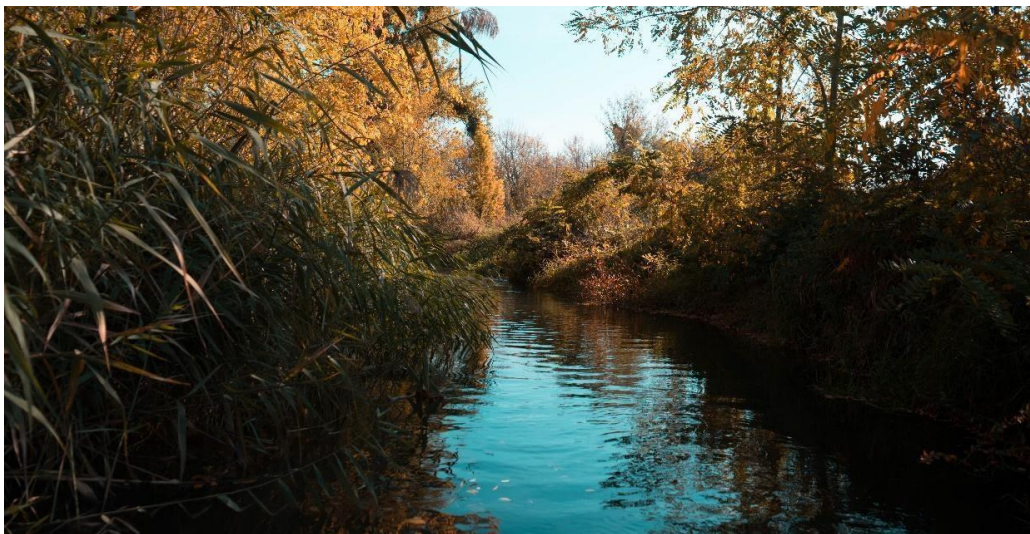
Tartalom

1. Bevezetés és célkitűzések	2
2. Szakirodalmi áttekintés	4
2.1. A Lajta és Mosonmagyaróvár	6
2.1.1. A Lajta földrajza	6
2.1.2. A Lajta szerepe Mosonmagyaróvár történelmében	8
2.1.3. Vízi turizmus a Lajtán	9
2.2. A Zala és Zalaegerszeg	9
2.2.1. A Zala földrajza	9
2.2.2. A térség történelme	10
2.2.3. Vízi turizmus a Zalán	11
2.3. A Kis-Duna és Jóka	12
2.3.1. Kis-Duna	12
2.3.2. A község általános jellemzése	13
2.3.3. Vízi turizmus a Kis-Dunán	14
2.4. Projektek	14
2.4.1. Leitha – Lajta projekt	14
2.4.2. Danube Bike and Boat projekt	17
2.4.3. Egyéb nem interreges projektek	18
3. Anyag és Módszer	19
4. Vizsgálati eredmények és azok értékelése	21
4.1. A három település vízi turizmusának összehasonlítása	21
4.2. Szekunder vizsgálatok: a vízitúrázók számának változása 2013-2021 között	21
4.3. Primer vizsgálat: a kérdőív kiértékelése	24
5. Eredmények és értékelésük	34
6. Összefoglalás	36
7. Felhasznált irodalmak jegyzéke	38

1. Bevezetés és célkitűzések

Dolgozatom témája a Lajta folyó rehabilitálása és annak hatása Mosonmagyaróvár vízi turizmusára. A témát azért választottam, mert itt élek és jól ismerem a környező települések folyóit, a Szigetközt és a Mosoni-Dunát, de leginkább a városon keresztül folyó Lajtát. A Lajtával kiskorom óta kapcsolatban vagyok, tősgyökeres óváriként nagyon sok emlék fűz hozzá. Gyermekként sokszor kajakoztam rajta, amikor aktív versenyzője voltam a Mosonmagyaróvári Vízisport Egyesületnek, ami a mai napig nagy erővel dolgozik azon, hogy a város jelentős víziturisztikai központ legyen. Jelenleg az egyesületen belül dolgozom minden nyáron, a városi vízitúrák szervezésében és lebonyolításában veszek aktívan részt. A városon belüli túrázható szakasz, a Malom-ági Lajta, 2013 óta evezhető, amikor átadásra került egy osztrák-magyar vízitúra útvonal, a Leitha-Lajta, amit egy Interreg Europe EU-s pályázatból alakítottak ki. A Mosonmagyaróváron szervezett átadó ünnepségen, 2013. október 30-án én is részt vettem.

Véleményem szerint a Lajta egyre fontosabb szerepet tölt be a városi vízi turizmusban. Sok településen folynak át folyók, de kevés helyen van kialakítva hajócsúszda, sőt európai szinten is egyedülálló a régi magyaróvári Főhercegi malom alatt áthaladó hajócsúszda, míg a másik hajócsúszdának fontos vízügyi szerepe van: visszaduzzasztja a Lajta vizét a Vártóba. A városon belüli túra során rengeteg arcát mutatja meg a folyó. Először az ágas-bogas, városon kívüli részét, ahol teljesen a természet az úr, majd egyre közelebb kerülünk a civilizációhoz, hidak alatt csorogva, hajócsúszdákon át érünk be a belváros nyüzsgő légkörébe. Onnantól megint vadregényes, kertek alatti részhez érkezünk, ahová gyalogosan nem lehet eljutni.

1. kép: Naplemente a Lajtán

Forrás: Dovigyel Bálint, 2019

A Lajta növény- és állatvilága az óvári lakosok mindennapjainak része, de aki hajóba száll, és úgy szemléli meg, új perspektívából fogja látni az egész várost. Sok helyen érintetlen természetben barangol, miközben a város szívében van végig. A Lajta ezernyi élményt rejt magában, akár egy pár napos túra, akár egy délutáni evezés során.

Dolgozatom célja, hogy átfogó képet alkossak Mosonmagyaróvár és a Lajta vízi turizmusáról, kitekintést nyújtva a hasonló vízrajzú Zala folyó és a felhasználásában sok közös tulajdonságot mutató Kis-Duna folyóval. További célom elemezni a Lajta folyó fejlesztésével kapcsolatos hazai és nemzetközi pályázatok eredményeit. Saját vizsgálatomban pedig a Lajta vízi turizmusának fellendülésének okait elemzem és kutatom, a vízitúrázók számának tükrében, valamint a jövőképről, célokról is beszámolok.

2. Szakirodalmi áttekintés

Ebben a fejezetben bemutatom a bevezetőben említett Lajtat és vízi turizmusban betöltött szerepét. Emellett összehasonlítom két másik, vízrajzában hasonló folyóval, a Zalával, és a nagyobb vízhozamú, de hasonló felhasználású vízfolyással a Kis-Dunával. Míg a Lajta Ausztria és Magyarország folyója, a Kis-Duna a mai Szlovákia területén található. A Zala teljes hossza és vízgyűjtő területe magyar területen fekszik. A fekvés nagy mértékben befolyásolja a folyók turisztikai célú felhasználását is, amit a következő fejezetekben részletezek. A térségek fejlesztésének finanszírozásában nagy szerepe volt és van a határon átnyúló osztrák-magyar, illetve szlovák-magyar együttműködéseknek és európai uniós támogatásoknak, ezekről is írok a következő részekben. Valamint fontos szempont volt, hogy a fejlesztésekkel kapcsolatot teremtsünk és barátságot építsünk a vízparti települések között.

1. táblázat: A Lajta, a Zala és a Kis-Duna jellemző adatai

	Hossz	Vízgyűjtő terület	Átlagos vízhozam	Eredés	Torkolat, befogadó
Lajta	182 km, ebből a magyar szakasz 18 km	2379 km ²	6-8 m ³ /s a legutóbbi évtizedekben	Lanzenkirchen a Schwarza és Pitten találkozásánál (AT)	Mosoni-Duna (HU)
Zala	119 km	2586 km ²	6–15 m ³ /s	Szalafő Fekete-tóból (HU)	Balaton (HU)
Kis-Duna (Maly-Dunaj, SK)	128 km	3173 km ²	25-30 m ³ /s	Dunából Pozsonynál (SK)	Vág-Duna (SK)

Forrás: Saját szerkesztés URL¹, URL² és URL³ alapján

Bemutatok három folyóparti települést: a Lajta partján elhelyezkedő Mosonmagyaróvárt, a megyei jogú Zalaegerszeget és az egykori Magyarország területén lévő Jókát, mai szlovák nevén Jelkát.

A Zala folyó mentén többnyire kisebb községeket találunk, Zalaegerszeg az egyetlen város a partján. A város Zala megye székhelye, megyei jogú város. Területe és lakossága nagyobb,

mint Mosonmagyaróvár. A Zala folyó a városon keresztül folyik, mérete itt a Malom-ági Lajtáéhoz hasonló, ezért választottam összehasonlítási alapnak (URL⁴).

Jóka a Kis-Duna bal partján fekszik, a folyó a város határában kanyarog 23 km hosszan. Szélesebb, mint akár a Lajta főág, mérete inkább a Mosoni-Dunáéhoz hasonló. A község népessége 4000 fő. Míg száz éve színmagyar település volt, ma a lakosság 50 százaléka magyar (URL⁵). A környéken számos vízimalom található, hasonlóan, mint a Lajtán és a Mosoni-Dunán. A jókai cölöpös vízimalom középeurópai ritkaság, technikátörténeti műemlék (URL⁶). Mosonmagyaróvár mellett Jóka is részt vett a Danube Bike and Boat interreges projektben, amit a dolgozat későbbi fejezetében mutatok be. Mivel a két ország nem ugyanazokat az adatokat gyűjti, valamint a szlovák statisztikai hivatal adatbázisa nem naprakész, így városi adatokat Tuba Lajostól, a Somorjai Régiófejlesztési Ügynökség igazgatójától kaptam, aki a helyi önkormányzattól szerezte meg az elmúlt évek számainak alakulását (Tuba Lajos személyes közlés, 2022).

2. táblázat: Mosonmagyaróvár, Zalaegerszeg és Jóka néhány jellemző mutatója

	Mosonmagyaróvár	Zalaegerszeg	Jóka (Jelka, SK)
Terület	84 km ²	103 km ²	33 km ²
Népesség	34 218 fő	56 722 fő	4042 fő
Népsűrűség	407 fő/km ²	551 fő/km ²	124 fő/km ²
Természetes szaporodás/fogyás	-2,67 ‰	-6,69 ‰	-0.05 ‰
Vándorlási egyenleg	6,87 ‰	-4,39 ‰	0.02‰
Egy lakosra jutó nettó jövedelem	1 236 998 Ft	1 418 109 Ft	n/a
Összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma¹	28,3 db/ezer lakos	32,2 db/ezer lakos	n/a
Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken¹	2 951 db/ezer lakos	600 db/ezer lakos	n/a
Külföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák aránya¹	66,73 %	18,65 %	n/a

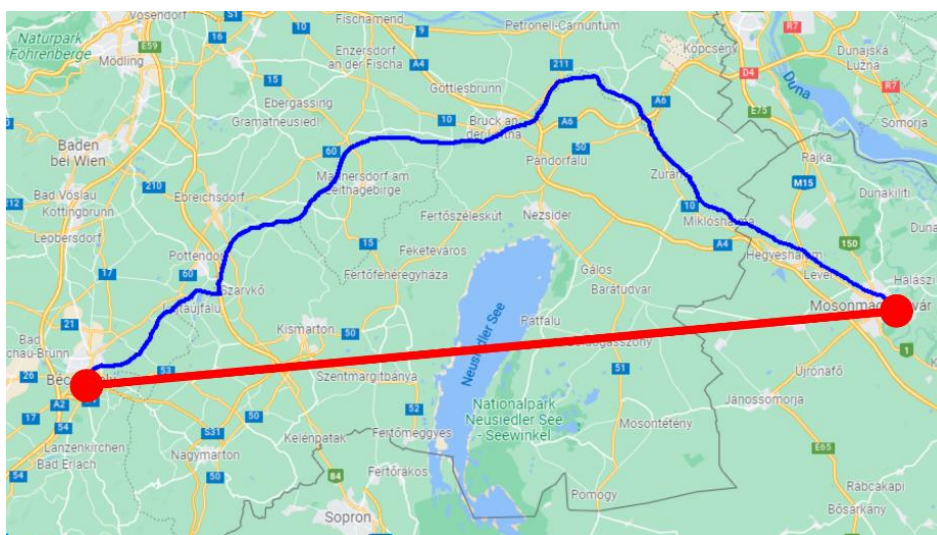
¹ TEIR 2014. évi adatok

Forrás: Saját szerkesztés URL⁴, URL⁵ és URL⁷ alapján

2.1. A Lajta és Mosonmagyaróvár

2.1.1. A Lajta földrajza

A Lajta folyó vízgyűjtő területe Ausztria és Magyarország területén található. Két alsó-ausztriai patak, a Schwarza és a Pitten összefolyásából keletkezik és a Schneeberg és a Rax hegységekből lefolyó vizeket gyűjti össze. A Lajta-hegységgel párhuzamosan délnyugatról északkelet felé folyik, majd Hollern városa mellett irányát dél-keletre változtatja. Nickelsdorfnál lép Magyarország területére, majd Hegyeshalom érintése után Mosonmagyaróváron ömlik a Mosoni-Dunába. Teljes hossza 182 km és 2379 km² a vízgyűjtő területe, ennek nagy része Ausztriában található. Magyarországon csak 18 km hosszú a folyó és 71 km² a vízgyűjtő területe. Az eredet és a torkolat légvonalbeli távolsága kb. 80 km, a meder esése pedig több mint 130 m (URL⁸).

2. kép: A Lajta útvonala, illetve az eredet és a torkolat légvonalbeli távolsága

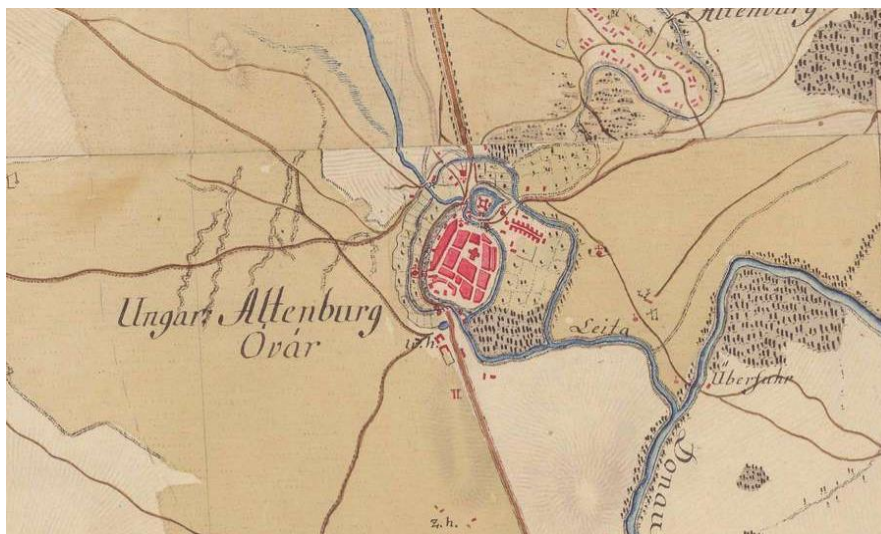
Forrás: Saját szerkesztés, Google maps térképre szerkesztett medervonal (késsel) és az eredet-torkolat közötti távolság légvonalban (pirossal)

A nagyeesű területekről leérve hordalékát lerakja, jellege is megváltozik. A hegyekből hozott és lerakott hordalékra utal a régi neve is, Litaha, azaz sárfolyó (URL⁹). A hordalék miatt barnás-zöldes színű a folyó. Nagy esőzések, áradások során valóban sárfolyóvá változik a Lajta, az 1870-es években Hegyeshalomban több mint hetven házat vitt magával (Alexay et al., 2000). A 19. századi krónikák több nagy árvíztől számolnak be, ezért szükség volt a folyó

szabályozására. Az első mederrendezések során a 20. század elején megépült a Balparti-csatorna, majd a főágtól délre a Jobbparti-csatorna (Láng et al., 2002).

A Malom-ági Lajtát régen a molnárok tisztították és tartották karban. A malmok leállása után egyre jobban romlott a folyó állapota, majd végül egy kevés vízű, szemetes és nagyon iszapos kanálissá vált. Ezen az állapoton a Leitha-Lajta projekt változtatott 2013-ban. A Lajta főág Ausztriából érkezik, majd Hegyeshalom mellett Márialigetnél egy kis erőmű található, a meder itt két ágra szakadva, majd újra egyesülve szigetet képez. Az első világháborúig ezen a helyen malom működött, és a helyet a mai napig márialigeti malomként emlegetik (Susovits et al., 2020). Közvetlenül az óvári duzzasztómű fölött ágazik ki a Malom-ági Lajta, amely a városon keresztül kanyarogva csatlakozik aztán vissza a főmederbe. A Malom-ág és a főág között található és azokkal kapcsolatban van a Vár-tó, amit a Malom-ág táplál és a főág vezet el a vizét. A Malom-ági Lajtából egy kisebb patak ágazik el, amit Temető ároknak vagy Temető ágnak is hívnak, mivel átszeli az óvári régi temetőt. Kertek alatt, épületek tövében, utak alatt folyik és még a belvárosi részen visszacsatlakozik a Malom-ági Lajtába (Láng et al., 2002).

A Lajta-balparti-csatorna a főághoz hasonlóan Ausztriából érkezik. Nickelsdorf (Miklóshalma) alatt ágazik ki a Lajtából, és Mosonmagyaróváron a duzzasztó alatt, zsilipelés nélkül csatlakozik vissza. A helyiek Török Lajtának vagy Törökhúgynak is hívják. A Lajta-jobbparti-csatorna az országhatár térségében ágazik ki a főmederből. Hegyeshalom, majd Levél határában folyik és a mosonmagyaróvári duzzasztó felett folyik bele a főágba, illetve az egykori, városon keresztül folyó meder már kiszáradt (Láng et al., 2002).

3. kép: Mosonmagyaróvár az első katonai felmérés térképén

Forrás: Saját szerkesztés URL¹⁰ alapján

A folyóról a 18. századig nem készült térkép, átfogóbb rajzokon ugyan már szerepelt, mint például az 1726-os első katonai felmérés térképen (URL¹⁰). A Lajta első térképe 1728-ban készült el. Készítője Mikovinyi Sámuel volt (URL¹¹). 1817-ben Laáb Gáspár Moson megye első mérnöke nekilátott a Lajta feltérképezésének és számos értékes térképet készített (*Kimlei és Tuba*, 2006).

2.1.2. A Lajta szerepe Mosonmagyaróvár történelmében

A város két folyó találkozásánál, a Mosoni-Duna és a Lajta összefolyásánál található, közel az osztrák és a szlovák határhoz, emellett közlekedési szempontból is előnyös helyen, mivel az M1-es autópálya mellett, illetve a Budapest-Hegyeshalom vasútvonal mentén fekszik. A folyók a történelem során jelentős szerepet játszottak a város életében. Már a római korban állt itt a Mosoni-Duna és a Lajta kanyarulatainál a limes részeként egy kikötő, egy katonai tábor és a hozzá kapcsolódó polgári település Ad Flexum néven, melynek jelentése: a kanyarulatnál. A tábor később eltűnt, ebben valószínűleg a folyóknak is szerepe volt. Régészeti leletek bizonyítják, hogy a folyók az évszázadok alatt jelentősen változtatták medrüket (*Botos et al.*, 2018).

A Lajtát már a honfoglaló magyarok is ismerték. A nagy hódítások után határfolyó lett, innen maradt fenn a „Lajtán innen, Lajtán túl” szólás. Az Osztrák-Magyar Monarchia idején Cislajtániának (Lajtán innen) nevezték az Ausztria császárság területét, Transzlajtániának (Lajtán túl) pedig a Magyar Szent Korona alá tartozó országokat (*Koltai – Thaler*, 2008). A terjeszkedésnek végül a nyugati népek összefogása vetett véget, így 913-ban az Enns folyóig ért a magyar birodalom határa. Az Enns-en túli világ, azaz az „Ober Enns” a népmesék Óperenciás-tengereként maradt fenn. A további háborúzás következményeként viasszorultak a magyar csapatok a Lajta és a Morva folyók vonaláig, így 1043-ban ezek lettek az ország határai (*Botos et al.*, 2018).

A Lajta mellett kövárat építettek a 13. században, mely a vármegye központja lett. A kedvező fekvésnek és a folyók közelségének köszönhetően Óvár a későbbi korokban is jelentős város volt. 1354-ben Nagy Lajos király édesanyja, Lokietek Erzsébet királyi városi jogokkal ruházta fel a várost. Élénk ipar és kereskedelem folyt, és a török háborúk idején is tovább tudott fejlődni. 1522-től több mint négyszáz évig a Habsburg-család magánbirtoka volt az óvári uradalom. Mária Terézia 1766-ban adományozta lányának, Mária Krisztinának, esküvői ajándékként. Férje, Albert Kázmér szász-tescheni herceg 1818-ban Mezőgazdasági Akadémiát

alapított a várban, amely Európa első agrár-felsőoktatási intézménye lett, és a mai napig agrártudományi egyetemként működik (Botos *et al.*, 2018).

A városon átfolyó Lajta ágak és Mosoni-Duna nemcsak vízi út volt, de a malomipart meghatározó vízen energiát is biztosította. A térségben nagy jelentőséggel bírt a mezőgazdaság, azon belül is a gabonatermesztés. A város vízi adottságainak köszönhetően több vízimalom működött Óváron, szám szerint négy darab. Ezek közül a legrégebbi és egyben legnagyobb, a Főhercegi vagy más néven az Uradalmi malom, amely Magyaróvár történelmi belvárosában található és már a 16. század óta része a városnak. Az 1740-es évek leírásaiból tudjuk, hogy a malom 12 őrlőkerékkel üzemelt, ami az akkori időben magas minőségnek felelt meg. A környező településekről ló vontatta szekereken, messzebből pedig vízi úton érkezett a gabona. Évente több mint 2000 hajó kötött ki a Gabonarakparton, Bécs-Budapest hajóút itt jött át, mivel itt kedvezőbb volt a vízjárás. Az uradalmi malom több száz évig szolgálta a várost, kisebb-nagyobb átalakításokkal. 1807-ben fejeződött be az utolsó teljeskörű felújítása, ami akkor, az ország egyik legmodernebb malmává tette, ahol körülbelül huszonöten dolgoztak előre megszervezett munkarendben (Botos *et al.*, 2018). A környező településeken is voltak malmok, a Mosoni-Duna és a Nagy-Dunán is, de azok csak az 1930-40-es évekig üzemeltek, míg a Főhercegi malom a rendszerváltáskor, 1990 márciusában fejezte be végleg a működését (Timaffy, 2016).

2.1.3. Vízi turizmus a Lajtán

A Mosoni-Duna és a csodálatos Szigetköz már régóta sok vízitúrázót vonzott a környékre. A Lajta viszont nehezen hajózható folyó volt, csak a legelszántabbak eveztek rajta. A városi részt nem lehetett körbehajózni, a főhercegi malomnál át kellett emelni a hajókat. Szentkúti Károly a 2011-ben megjelent útikönyvben (Szentkúti, 2011) még azt írja: „pedig milyen különleges élmény lenne átsusszanni alatta”. Nem kellett sokat várni, hogy ez a vágya teljesüljön, a következő két évben a Leitha-Lajta projektben megvalósult a Lajta rehabilitálása.

2.2. A Zala és Zalaegerszeg

2.2.1. A Zala földrajza

A Zala-folyó 119 km hosszú, teljes vízgyűjtő területe Magyarországon található. Magyarország tizenkettedik legbővebb vizű felszíni vízfolyása a Duna, Tisza, Dráva, Mura,

Maros, Rába, Hármas-Körös, Szamos, Bodrog, Sajó, és a Zagyva után (URL¹). Az Őrségben, a Szalafő melletti Fekete-tóból ered, több kisebb forrásból összegyűlt három nagyobb ág táplálja. Zalavárnál folyik bele a Kis-Balatonba, majd Fenékpusztá közelében torkollik a Balaton délnyugati medencéjébe (URL¹³)

A folyóról az ókori rómaiaknál olvashatunk először, Salla néven (URL¹²). A meder szélessége 2-16 m között van, átlagos mélysége 0,4-1 m. Átlagos vízhozama 6 m³/s. Jellemző a kavicsos-ágyas meder, partja vízínövényekkel sűrűn benőtt. Nagyobb települések a Zala mentén: Szalafő, Őriszentpéter, Zalaegerszeg, Kehidakustány és Zalavár (URL¹³). A Zala felső szakasza keleti irányú patak, helyenként szélesebb mederrel. Szélessége 2-8 m, majd a fenékpusztai hídnál kiszélesedik és lelassul. Zalaegerszegnél északkeletre fordul, a város utáni alsó szakasz medre kiszélesedik, dél felé fordulva keleti irányba kanyarodva tovább lassul. Zalabér és a torkolat között 6-16 m széles a meder. Átfolyik a Kis-Balatonon, széles és mély vize oxigénnel dúsítva torkollik a Balatonba (URL¹³).

4. kép: A Zala folyó torkolata a Balatonnál

Forrás: URL¹²

2.2.2. A térség történelme

Az első vármegyék a Dunántúlon alakultak ki. 1009-ben említik először a források Kolon megyét, a mai Zalát, ami magába foglalta a mai Somogyot és Szlavónia egy részét. Központja Kolonvár volt, majd Szent László idején Zalavár lett. A 15. században kisebb egységek, földrajzi alapon szerveződő járások alakultak ki, majd a török háborúk korában megyei

önkormányzatok épültek ki. A főispánt a király nevezte ki, de a háborús viszonyok és a közbiztonság meggyengülése miatt a mindennapi élet szabályozása és a közrend fenntartása a vármegyére maradt. A megye központi szerve a közgyűlés volt, melyet évente 6-12 alkalommal hívtak össze, kezdetben Kehidán és Kapornakon, majd 1567-től általában Egerszegen. Végül 1733-ban elkészült Zalaegerszegen a megyeháza, a mai bíróság épülete, ahol a közgyűlés, a börtön és a levéltár is helyet kapott (URL¹⁴). Az 1800-as évek végén a Zalára telepített mintegy 100 vízimalom még fontos szerepet töltött be a mindennapi életben, a néhány ezres lélekszámú Zalalövőn például 5 malom is őrölt (URL¹⁵).

5. kép: A Budafai (ma Zalalövő) Bankovics-féle malom egy régi képen

Forrás: URL¹⁵

A malmok száma a műszaki fejlődéssel járó teljesítmény-növekedés miatt, valamint a Zala csökkenő vízhozama miatt folyamatosan csökkent. Mára a vízimalmok elvesztették eredeti funkciójukat. 1949-ben még 37, Zalára telepített malom működött, ebből 7 a Zalaegerszeghez tartozó területen és közvetlen szomszédságában (a Gógán, a Horváth, a Hencz, a Gömbös, a Kaszaházi, a Baumgartner és a Vér malom). A 60-as években lezajlott Zala-szabályozás a vízimalmoktól távol vitte a Zala folyó vizét, ami ellehetetlenítette a malmok működését. A régi, elhagyatott épületek az enyészeté lettek (URL¹⁵).

2.2.3. Vízi turizmus a Zalán

Nyugat-Magyarország egyik kedvelt turisztikai célpontja Zala megye. Turisztikai vonzerejét elsősorban a Zalai-dombság, az Őrség és a Göcsej adja. Sok látogatót vonzanak a

lankás dombok és a nagy kiterjedésű erdőségek. Magyarország erdős területeinek listáján Zala megye foglalja el a második helyet. Az első helyen Nógrád megye áll 39,2 százalékkal, míg Zala megye erdősültségi százaléka a 2020. évi KSH adatok alapján 31,6% (URL¹⁶).

A megye dinamikus fejlődésével ellentétben a megyeszékhely, Zalaegerszeg, kevésbé fejlődik, lakossága folyamatosan csökkent az elmúlt években, amit a természetes fogyás és a negatív vándorlási egyenleg okoz (URL⁴).

6. kép: Zala folyó állapota

Forrás: Google maps

2.3. A Kis-Duna és Jóka

2.3.1. Kis-Duna

A 135 km hosszú Kis-Duna a leghosszabb és legnagyobb baloldali Duna-ág, mely Pozsony alatt Pozsonynál ágazik ki a főágból. Lassú folyása miatt tökéletes a vízi turizmus számára. Vízjárása állandó, mert Pozsonynál - ahol leágazik a “nagy” Dunáról - szabályozzák a beáramló vízmennyiséget. Kettő baloldali mellékfolyója van, a Dudvág és a Fekete-víz. Gútánál egyesül a Vággal. Innét Vág-Duna a neve, amely 24 km után Komáromnál ömlik a Dunába. Jobboldali mellékfolyója a Tökési-ág. Ártéri erdőkkel szegélyezett síksági folyó 3173 km²-es vízgyűjtő területtel és 27,8 m³/s átlagos vízhozammal.

A folyón régen számos vízimalom működött. A Jókán, és Tallóson található felújított cölöpös malmok, valamint a gútai hajómalom múzeumként látogatható. A folyón kettő

kisméretű vízerőmű is található. Jóka (Jelka) a Kisalföld mátyusföldi részén, a galántai járásban, a Kis-Duna bal partján fekszik, Galántától Ny–DNy-ra (URL²⁰).

7. kép: Jócai vízimalom

Forrás: Szabó Rebeka, 2019

2.3.2. A község általános jellemzése

Hazánk északnyugati nagytája a Kisalföld, ami országhatárokat átszelve terül el. A magyar és a szlovák részeket a Duna ágai választják el. Hazai részei a Szigetköz, a Hanság és a Rábaköz, és a szlovák rész kistájai a Csallóköz és a Mátyusföld. Mindegyik tájegységet folyók választják el egymástól. A felvidéki Csallóközöt a két ország közti határfolyó, a Nagy-Duna, és északról a Kis-Duna határolja. Tükörtája a magyar oldalon lévő Szigetköznek, amit a Öreg-Duna és a Mosoni-Duna vesz körül. A Kis-Dunától északra fekszik Mátyusföld, a Vág és a Kis-Kárpátok között. Lakói délen zömében magyarok, északon pedig szlovákok. A régió a történelmi Magyarország része volt. 1918-ban Csehszlovákiához került ez a szinte színmagyar terület. 1938-ban visszacsatolták Magyarországhoz, majd a második világháború után ismét Csehszlovákiához került. A deportálások, betelepítések, később az asszimiláció hatására a magyar lakosság száma csökkent. Jóka község a Galántai járás legnagyobb és legrégibb településeinek egyike, 4000 lakosával. Földrajzat tekintve Mátyusföld része, de hagyományai inkább a szomszédos Csallóközhöz kötődik. A település életében a halászat és vadászat fontos szerepet töltött be, ezek együtt a Kis- Duna is. Jóka több, egymáshoz közel eső településből áll össze: Jóka (24,24 km²), Újhelyjóra (5,84 km²) és Erecs (2,58 km²), ez utóbbi az egykori Újhelyjóra községhez tartozó, lakatlan határrész. Ennek fő oka, hogy a falu bel- és külterületét

számtalan kis-dunai mellékág szeli át. A faluhoz több kisebb és nagyobb területű puszta és zátony tartozik (Erdőalja, Ásás major, Kíssziget, Belsőzátony, Haramathelypuszta és Óraljapuszta), ezek mind a Kis-Duna szomszédságában találhatók. A ma 3292 hektáron elterülő község 1960-ban keletkezett két falu (Jóka és Újhelyjók) összevonásával. Az egységesítésben szerepet játszott a Kis-Duna vízszabályozása és az infrastruktúra fejlődése (URL²¹).

2.3.3. Vízi turizmus a Kis-Dunán

Mosonmagyaróváron a Lajta és a Mosoni-Duna 20 km-en keresztül szelik át a várost, viszont a Jóka határában 23 km hosszan kanyargó folyót kavicsos folyómeder, agyagos part és - néhány részén - alacsony vízállás jellemzi. Felső részén keskenyebb a szigetek és belógó bokrok miatt, alsó részén azonban akár 40-80 méternyire is kiszélesedik. Hajóforgalma nincsen, így vízi turizmusra kiválóan alkalmas (URL²²).

Itt található a Közép-Európában egyedülálló kétszintes fából készült cölöpös vízimalom is, ami különleges technikai műemlék. A malom a Kis-Duna (Malý Dunaj) bal partján található. Legkorábbi említése 1894-ből származik. Eredetileg hajómalom volt, ami Németh József majd később fia tulajdonában állt. 1900-ben alakították át, 1906 augusztusában kezdett örölni és 1951. áprilisáig működött. 1992-ben a helybeliek összefogásával újjátették fel, jelenleg is látogatható. A közelében 2 jól felszerelt, a vízi turizmushoz kötődő táborhely működik, sportolási és horgonyzási lehetőséggel, ami nagyon kedvelt a környező települések és Pozsony számára (URL²²).

Mosonmagyaróvár és Jóka is részt vett az Interreg Europe Danube Bike and Boat projektjében. Ennek legfontosabb pontjait a következő fejezetben ismertetem.

2.4. Projektek

2.4.1. Leitha – Lajta projekt

Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata és a Mosonmagyaróvári Vízisport Egyesület régóta kereste a lehetőséget, hogy a város folyóit jobban ki tudják használni és a város egyik szimbólumának számító Malom-ági Lajta hajózható legyen. Régóta tervben volt egy főként vízügyi építészeti és tájépítészeti beavatkozás a folyón, ami javítaná Mosonmagyaróvár vízi turisztikai helyzetét és fellendítené a városi vízi életet. Ennek a megvalósítását tette lehetővé az

Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében megvalósuló „Határon átnyúló ökoturizmus és vízisport a Lajtán” vagy röviden Leitha-Lajta projekt (URL²³).

2010-ben született döntés a „Határon átnyúló ökoturizmus és vízisport a Lajtán” című projekt támogatásáról. A hivatalosan 2011 év elején induló projektben két magyar és két osztrák partner vett részt: Magyar részről Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata és a Mosonmagyaróvári Vízisport Egyesület (MVSE), osztrák részről Királyhida község (Gemeinde Bruckneudorf) és a Fertő-tó és Lajta-völgy Turisztikai Egyesület (Regionalverband LEITHAAUEN Neusiedler See). A projektnek az volt a célja, hogy a Lajta kitűnő adottságait kihasználva a Királyhidától Mosonmagyaróvárig tartó szakaszt vízi sportolásra alkalmassá tegyék, valamint kiépíteni az ehhez szükséges infrastruktúrát, hogy a térség egy vonzó vízi turisztikai célponttá váljon. A projekt segítségével a Mosonmagyaróváron belüli folyószakaszok is hajózhatóvá váltak és a várost azóta körbe lehet hajózni. Megépültek a vízicsúszdák, a partszakaszok rendezettek lettek, kenukat vásároltak (URL²⁴).

A már teljes mértékben szabályozott folyóág-meder alakításánál fontos szempont volt, hogy a hordalék jelentős része ne a városon belül rakódjon le, hanem vízi műtárgyak építésével, iszapfogókkal a városon kívülre zárják a hordalékok nagy részét. Nemcsak a vízi útvonal volt a városon belüli cél, hanem egy későbbi projekt kapcsán kialakításra került a Malom-ági Lajta mentén egy sétány is, ennek az a lényege, hogy ne csak pontonként legyen kapcsolat a folyóval, hanem végig követhető legyen. 2011-ben a projekt elindítása után elkezdődött a kikötőhelyek feltérképezése a teljes 60 km-es szakaszon. Az volt a fő szempont, hogy a vízitúrázók majd kényelmesen elérjék a környező települések szolgáltatásait. A tervezés során egységes arculatot készítettek mind a marketingben, mind a kikötőhelyek kinézetében. 2011 nyarán megindultak a kivitelezési munkálatok. A Lajta osztrák szakaszán 7, míg a magyar szakaszon 6 megálló épült, ezek főleg Mosonmagyaróváron a Malom-ági Lajtán épültek:

- Hegyeshalomban a malomnál
- Mosonmagyaróváron a Lajta zsilipnél
- Első csúszda előtt (Vándorok tere)
- Két csúszda között
- Második csúszda után
- MVSE telephelyén (Mosoni-Dunán)

A városon belüli megállót úgy tervezték, hogy onnan elérhető távolságban legyenek városi látnivalók, szolgáltatások és egyéb nevezetességek, mint például a Vár és a Magyar utca. A megállóhelyek kialakítása után elkészítették a folyam-kilométerköveket és táblákat több

nyelven, amik pontosan jelzik a mai napig, hogy melyik szakaszon evezünk. Elkészült a marketing stratégia, többnyelvű turisztikai kiadványok, térképek készültek és a Lajta turisztikai lehetőségeit idegenforgalmi vásárokon és kiállításokon népszerűsítették. A projekt támogatásával bővült az MVSE hajóparkja, vízimentőket és túravezetőket képeztek, nyári táborokat és egyéb rendezvényeket szerveztek (URL²³).

A Lajta régi neve Litaha, azaz sárfolyó, ami az osztrák hegységekből hozott hordalékra utal. A hordalék miatt barnás-zöldes színű a folyó (URL⁹). Ezt a nagy mennyiségű iszapot és egyéb apró szemű hordalékot fel kellett fogni a városi szakasz előtt, ezért iszapfogókat alakítottak ki. Ezeknek köszönhetően nagymértékben lecsökkent a belvárosi szakasz iszaplerakódása. Az útvonal különlegessége az országban szinte egyedülálló két hajócsúszda, ami a Malom-ági Lajta belvárosi szakaszán épült. A csúszdák nagy élményt jelentenek a vízitúrán, de megépítésük hidrológiai szempontból is szükséges volt. A csúszdák ötlete Csehországból, Cesky Krumlov-ból származik, ahol szintén víziturisztikai célból, illetve árvízvédelmi szempontok miatt építettek hajócsúszdákat (URL²³).

A Malom előtti szakasz nagy kihívás volt az építők számára, mivel a munkálatok megkezdése után meg kellett erősíteni az oldalsó támfalat, mivel az évszázadok során az állapota nagyon leromlott. A malom alatt haladó hajócsúszda kialakítása hosszas tervezés eredménye volt, mivel a tartópillér a tervezett útvonal útjába esett, amit el kellett távolítani, a helyére acél körszelvényeket építettek. Az alagút vasbeton merevítést kapott. A csúszda kialakítása során a párnafás és gumicsíkos verziót választották. A parti betonelemeket eredetileg négyzet alakúra tervezték, végül a malomköveket idéző kútgyűrűket helyeztek el a parton. 2019-ben a mosoni malomból származó 6 darab eredeti malomkö került a gyűrűk mellé a csúszdák között (Paál, 2020). A projekt zárására és a megújult vízi útvonal ünnepélyes átadására 2013. október 30-án került sor, ahol lecsúsztak az első hajósok (URL²⁵). Az elmúlt nyolc évben sok ezer túrázó követte őket.

A projekt teljes bekerülési költsége 840.200 € volt, melynek nagy részét az Európai Regionális Fejlesztési Alap finanszírozta, a finanszírozási hányad 85% volt. A projektben szereplő fő partner Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata volt, a városra jutó költségek összesen 328.000 €, ebből 16.400 €-t tett ki az önerő, amit Magyarország kormánya biztosított a város számára. A támogatás nagy részét, 205.016 €-t az építési beruházásokra fordították, továbbá belső koordinációra, projektmenedzsment szolgáltatásokra, valamint rendezvények tervezésére és szervezésére költöttek. A Mosonmagyaróvári Vízisport Egyesület 100.000 € támogatását elsősorban hajók és hajószállító eszközök beszerzésére, túravezető képzésekre, nyári táborok szervezésére fordították (Leitha-Lajta Projekt Budget)

2.4.2. Danube Bike and Boat projekt

A Lajta turizmusát közvetetten érintette a 2014-2020 programidőszakban megvalósuló „Fedezze fel a Kis-Duna és a Mosoni Duna értékeit kerékpáron és csónakkal” c. projekt. A projekt az INTERREG V-A SK-HU Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program „Természet és kultúra” prioritási tengely „A határtérség vonzerejének fokozása” célkitűzésének keretein belül valósult meg (URL²⁶). A projekt célja a „Duna szárazföldi deltája” közös turisztikai célpont létrehozása, ami a Duna menti határon átnyúló régió vonzerejét és látogatottságát növeli. Az együttműködő partnerek közös marketing stratégiát dolgoztak ki, közös arculatot fejlesztettek, rendezvényeket, workshopokat szerveztek, kommunikációs eszközként webportál, Facebook profil és mobilapplikációk készültek (URL²⁶).

A régió a Duna, a Kis-Duna és a Mosoni-Duna mentén húzódik, a projekt segítségével 5 megye területén fekvő 30 község 36 pontján épült ki kerékpáros és vízisport infrastruktúra. A projektben 9 projektpartner vett részt, többek között Pozsony, Somorja, Nagyszombat és Jónka önkormányzata, valamint egyetlen magyar projektpartnerként Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata. Jónkán felújították a falumúzeumot és a vízimalmot, Mosonmagyaróváron 64 kerékpárt, 8 kenut és 16 kajakot, valamint két kerékpár- és hajószállító utánfutót szereztek be (URL²⁶).

8. kép: Bike and Boat flotta

Forrás: Saját kép, 2021

Kétnapos kerékpáros és kenus tanulmányutat szerveztek, túravezetői képzést indítottak, a márkát kétnapos határon átnyúló „Green Week a Duna szárazföldi deltájánál” elnevezésű

rendezvénysorozattal népszerűsítették (URL²⁶). A projekt tervezett időtartama 24 hónap volt, megvalósulása kicsit hosszabbra nyúlt, mivel 2017. november 1-én kezdődött és a projekt vége 2020. május 31.-e volt. Összköltsége 2,863,279.37 EUR volt, amiből az ERFA támogatás 85% azaz 2,433,787.45 €. A támogatás 40 százalékát Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata kapta (URL²⁶).

2.4.3. Egyéb nem interreges projektek

Amióta a Lajta végig evezhető, egyre több túrázó látogat Magyaróvárra, ezért fontos volt, hogy még több kiszállóhely épüljön a városi szakaszon. Így a hajókkal érkezők ki tudnak kötni egy-egy kávézó, étterem vagy látnivaló közelében, megismerhetik a város legszebb helyeit. 2021-ben eddig 9 új kiszállóhely létesült a Malom-ági Lajtán, 1 kiszállóhely a Lajta főágán és 2022. év végéig még egy készül el a Tímár utca végén a gyalogos kishíd mellett (URL²⁸).

A fejlesztés során 9 helyszínen alakítottak ki víziállásokat és lépcsős partfalkialakításokat:

- Zsilip alatti jobb parton
- Beeresztő zsilip bal partján
- Gát utcai játszótéren
- Part Rendezvényháznál
- Macis játszótérnél
- Malom alatti kifolyónál
- Malom-ági Lajta-torkolatnál
- Jókai utcai hídnál
- Károly utcai hídnál
- Tímár utcai hídnál

A projekt 30 millió forintból valósult meg, aminek 50 százaléka önerő, a másik 50 százalék állami támogatás volt. *„Bízom benne, hogy ez a térség vízi és kerékpáros turisztikai paradicsommá válik az elkövetkező években”*, mondta Révész Máriusz aktív Magyarországért felelős kormánybiztos az átadón (URL²⁷). A Leitha-Lajta projekt keretében már elkészült kiszállóhelyekkel és a Tímár utcai megálló megépítésével a városon belül 17 helyen szállhatnak partra az evezősök és más aktív turisták (AOFK_T/(2021).

3. Anyag és Módszer

A szakirodalmi áttekintés részben a Lajtát és azon kívül még két folyót mutattam be, a Zalát és a Kis-Dunát. Utóbbi kettőt azért választottam, mert vannak közös tulajdonságaik a Lajtával. A Zala mentén egy város található, Zalaegerszeg, ami Zala megye székhelye, de Mosonmagyaróvárhoz hasonló méretű város. A Kis-Duna partján álló Jóka kisebb település, nevezetessége a vízimalom, a malmoknak pedig Mosonmagyaróváron is nagy szerepük volt az elmúlt időkben. Bemutattam a három folyót és kiemeltam a három városról az általam érdekesnek és fontosnak tartott dolgokat, amiket könyvekben és internetes oldalakon találtam, összevettem néhány statisztikai adatukat, és vizsgáltam a vízi turizmusuk jelenlegi helyzetét.

A szakirodalmi áttekintés második részében ismerttettem a Lajtához kapcsolódó projekteket, főként a 2013-as Leitha-Lajta programot, ami lehetővé tette a folyó teljes magyarországi szakaszán a vízi turizmus fellendülését. Kitértem a Leitha-Lajta projekt céljaira, megvalósítására, a finanszírozására és a hatásaira is. Forrásaim főleg a Mosonmagyaróvár Önkormányzat projektirodájának rendelkezésemre bocsátott dokumentációi voltak. A fő projekt mellett bemutattam a Lajtához közvetetten kapcsolódó városi és turisztikai projekteket.

Szakdolgozatom megírásához szekunder és primer kutatást is végeztem. A vízitúrázók számának változásának vizsgálatához az MVSE nyilvántartásait használtam fel. Primer kutatásom a vízi turisztikai szolgáltatásokkal kapcsolatos. Az általam készített kérdőív segítségével vizsgálom, hogy akik részt vettek a Lajta túrákon, mennyire voltak elégedettek a szolgáltatásokkal, esetleg milyen hiányosságokat tapasztaltak.

A kérdőívben megtalálhatóak feleletválasztós és több válaszos kérdések is, valamint nyílt kérdések egyaránt. Ezenkívül feleletválasztós rács kérdés is szerepelt a kérdőívemben. A kutatásban bárki részt vehetett, aki már túrázott a Lajtán. Az online kérdőívet azért választottam, mert már dolgoztam ezzel a formátummal, így ismerem az előnyeit. Google Form-ot használtam, a linket emailben küldtem ki, illetve megosztottam a közösségi médiában is, így gyorsan és hatékonyan tudtam egyszerre sok emberhez eljuttatni a kérdőívet. Ezen kívül fontos szempont volt, hogy nem kellett nyomtatni sem, így ez a módszer sokkal környezetbarátabb, mint a papír alapú verzió. A kérdőívet három szakaszra osztottam fel aszerint, hogy milyen kérdéskörre vonatkozik. Az első szakaszban általános információról

szóló kérdések szerepeltek, mint például az adott kitöltő neme, lakhelye és túrázási szokásai. A második szakaszban felmértem a kitöltő legutóbbi, Lajtán levezett vízitúrájának részleteit: mi célból és milyen járművel érkezett Mosonmagyaróvárra, honnan értesült a túráról, milyen hajóegységgel és milyen távon evezett, milyen szolgáltatásokat vett igénybe, valamint ezek értékelését. A szakasz végén lehetőségük volt a kitöltőknek a témával kapcsolatos észrevételek, javaslatok és ötletek megosztására is.

A kérdőívet 2021. november 6-án reggel publikáltam online kérdőív formájában. Az első 100 válasz másnap délutánra érkezett meg, a válaszadási lehetőséget 2022. március 15-én este zártam le az addig beérkezett 459 darab válasszal.

Szakedolgozatomban 3 hipotézist fogalmaztam meg, amiket vizsgálni szeretnék.

1. Feltételezem, hogy a három település közül Mosonmagyaróváron használják ki legjobban a folyó adta lehetőségeket.
2. Feltételezem, hogy a Lajta rehabilitációját követően emelkedett a vízitúrázók száma a városban.
3. Feltételezem, hogy a Lajta turisztikai vonzerőt jelent Mosonmagyaróvár számára.

4. Vizsgálati eredmények és azok értékelése

4.1. A három település vízi turizmusának összehasonlítása

A szakirodalmi áttekintésben vizsgált települések közül Mosonmagyaróvár elhelyezkedése a legkedvezőbb és a három folyóparti település közül Mosonmagyaróvár használja ki legjobban az adottságait. A régió fejlettségének és az európai uniós támogatásoknak köszönhetően a város vízi turizmusa az elmúlt évtizedben nagyon sokat fejlődött, ami az önkormányzat, a városi vízisport egyesület és lelkes civilek elkötelezett és kitartó munkájának eredménye.

A Kis-Duna nagyobb, mint a Lajta folyó, de a városon kívül folyik és ezért nem nyújt olyan élményeket, mint a belvárost átszelő Malom-ági Lajta Mosonmagyaróváron. Nevezetesen a jókai vízimalom, ami ma múzeumként működik. Mosonmagyaróváron a Lajta partján három malom is található, de ezek nem turisztikai látványosságok, az erősen romos főhercegi malom kivételével már nem látható a malom jellegük.

A Zala része a vízitúrázó körökben Nagy Körként ismert körtúrának, ami a Duna – Sió – Balaton – Zala – Rába – Mosoni-Duna folyókat foglalja magában. A Zala nem evezhető teljes hosszában, ezért a Zala és a Rába között át kell szállítani a hajókat. Zalaegerszeg az egyetlen város a Zala folyó partján, de a folyó állapota miatt a zalaegerszegi rész nem hajózható. A folyó nem halad a városon keresztül, ezért ha hajózható lenne sem kínálna olyan élményeket, mint a Lajta. Zalaegerszeg környékén is történtek fejlesztések, de kevésbé a folyóra koncentráltak, inkább Göcsej és a smart city fejlesztése állt középpontban.

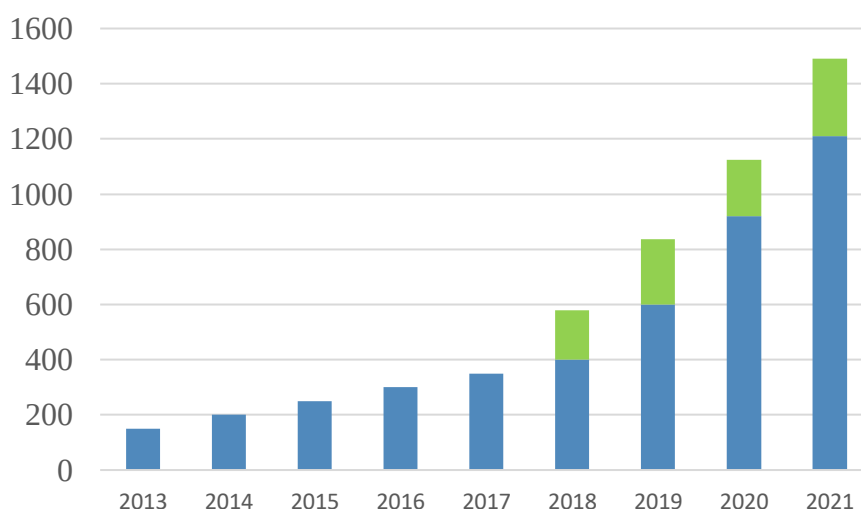
Alig egy évtizede még a Malom-ági Lajtán sem volt ilyen jó a helyzet, kiemelés nélkül nem lehetett körbehajózni a várost. A Lajta rehabilitációjának köszönhetően már végig lehet evezni a folyón, a két vízcíszda páratlan élményeket kínál, számos kiszálló áll a túrázók rendelkezésére, ahonnan közvetlenül elérhető a belváros, annak nevezetességei, illetve kávézók, éttermek, játszóterek, a Lajtán tovább evezve a torkolat felé pedig folytatható a túra a Mosoni-Dunán.

4.2. Szekunder vizsgálatok: a vízitúrázók számának változása 2013-2021 között

Statisztikai adatok alapján az elmúlt 8 évben egyre többen érkeztek a városba, aminek több oka is van. Jelentős a fogászati és az üzleti turizmus, de az ország iskoláiból is több ezren érkeznek éves szinten a 2012-ben megnyitott Futura Interaktív Természettudományi

Élményközpontba, ami a felújított vár mellett a város egyik jelképévé vált. Sok látogatót vonz a termálfürdő is, ahol sok fejlesztés történt az utóbbi években.

Vizsgálataimmal azt szeretném bizonyítani, hogy a Lajta rehabilitációja is hozzájárult a városi turizmus fejlődéséhez, és a Lajta évről évre egyre több vízitúrázót vonz. Azt is vizsgálom, hogy a túrázók mennyire elégedettek a jelenlegi szolgáltatásokkal.

1. ábra: Az MVSE vízitúrázóinak száma 2013-2021 között (fő)

Forrás: MVSE hajónapló

Az 1. ábra a Mosonmagyaróvári Vízisport Egyesület (MVSE) nyilvántartásai alapján készült, amin jól látható a vízitúrázók számának dinamikus növekedése. Kék színnel a Lajtán túrázók száma látható, zöld szín jelzi a Mosoni-Dunán túrázókat. Nem lehet teljesen elkülöníteni a két folyón túrázókat, mivel vannak túrák, amik mindkét folyót érintik. De így is érzékelhető, hogy 2013 után folyamatos a növekedés, amikor a Lajta már végig hajózható lett, de még nem volt szervezett marketing tevékenység és nem voltak rendezvények a Lajtán. A 2013-2017 közötti időszak hiányos nyilvántartásai miatt csak a Lajtán túrázók számát tudtam megállapítani. Ezek a számok természetesen csak az egyesülettől bérelt hajókon túrázók számát mutatják, becslések alapján a saját hajókon evezők száma is emelkedett a Lajtán a rehabilitációt követően. Az MVSE 1993-ban alakult, fókuszában mindig a versenysport állt, bár volt lehetőség pár túrahajó bérlésére, mégsem vették olyan szinten igénybe, főleg a marketing hiánya miatt. A grafikon a 2013 és 2021 közötti időszakot jellemzi, mert a Lajta folyó 2013-ban vált végig hajózhatóvá. A Leitha - Lajta projekt keretén belül új vízi járművek (kenuk, kajakok és evezős hajók) beszerzésére került sor, illetve 3 utánfutót is vásároltak a hajók szállítására. A Lajta rehabilitációja elősegítette a turisztikai fellendülést és a szervezett túrák

lebonyolítását, így a 2013 - 2017 közti időszakban a kezdeti 150 főről 300 fő fölé emelkedett a túrázók száma. A 2017-es év vízválasztó volt a túrák szervezésében, mert ekkor kezdett egy csapat komolyabban foglalkozni a vízitúrázási lehetőségek kiaknázásával. Dr. Wlasitsch Mirkó kezdeményezésére az MVSE-n belül evezősökből és túravezetőkből nem külön szakosztályként alakult meg a Lajta Vízitúra, aminek a munkájában én is nagy szerepet vállaltam. Csapatunk célul tűzte ki a városi vízi turizmus fellendítését, vízitúrákat szerveztünk, a folyóhoz kapcsolódó rendezvényeket hirdettünk, amiket nagy érdeklődés övezett. Ilyen városi esemény volt a Lajta Halloween és a Mikulás a stégen is, ahová több százan látogattak el. 2018-ban csatlakoztunk egy városi rendezvénysorozathoz, a Kult-Utcához, ahol csütörtökönként két órán keresztül vízicsúszdázhattak az érdeklődők a nyári szezonban. Ennek köszönhető, hogy 2017 és 2021 között nemcsak folyamatosan növekedett a résztvevők száma, hanem a korábbi 4 év helyett már 2 évente megduplázódott a túrákon résztvevők száma.

2020-ban az egész évet lefedő túra naptárat készítettünk „20 túra, 20 élmény” mottóval. Minden hónapban voltak tematikus vízitúrák, mint például a február 29-i Szökő-túra, vagy a nyár első napján megrendezett Pünkösdi Sárkánypörkölt túra, amin Rajkától sárkányhajóval eveztek az érdeklődők Óvárig, ahol egy tál meleg étellel zárták a napot. A nyár további időszakában minden hétvégén volt rendezvény a Lajtán, a Mosoni-Dunán és még a Szigetközben is.

9. kép: Indulás a zsiliptól a Nyárfelező Lajta túrán 2020. júliusában

Forrás: Saját kép, 2020

2020 és 2021 között 400 fővel nőtt a túrákon részt vevők száma, köszönhető ez annak is, hogy az MVSE csatlakozott az Aktív Magyarországért programhoz, ami több éve szervez különböző tematikájú vándortáborokat: zarándok, bringás, gyalogos, erdei és vízi vándortábor.

Összesen 636 tábor került megrendezésre országosan 2021-ben, ebből 122 volt vízi tematikájú. A kéthónapos tábori szezonban összesen 24 csoport vett részt. A nyár folyamán több mint 700 diák túrázott a Mosoni-Dunán, beleértve a Lajta teljes mosonmagyaróvári szakaszát.

10. kép: Vízivándor Táboros gyerekek Mosonmagyaróváron, a Lajta zsilipjénél

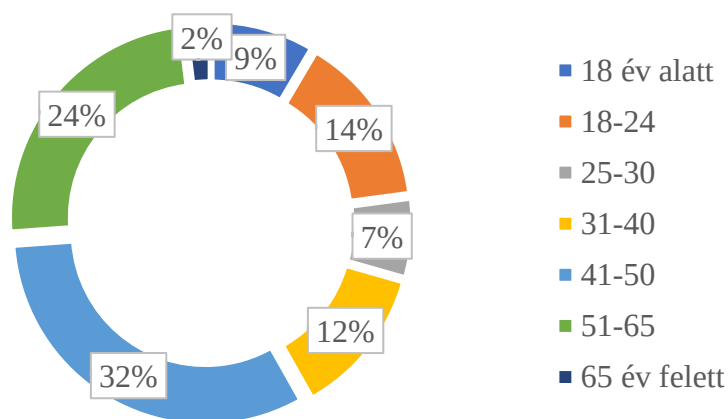
Forrás: Saját kép, 2021

4.3. Primer vizsgálat: a kérdőív kiértékelése

Az elmúlt években több ezren túráztak a Lajtán, ahogy az az MVSE hajónaplók adataiból látható. Hozzájuk szólt az általam készített kérdőív, amire 459 válasz érkezett. Úgy alakítottam ki a kérdéssort, hogy az óvári lakosok és a városon kívülről érkező túrázók is ki tudják tölteni. A kérdőívtől azt vártam, hogy pontosabb képet kapjak az eddigi túrázók szokásairól és egyéb adataikról, megtudjam, mennyire elégedettek a túrákkal és megismerjem véleményüket a Lajta állapotáról.

A kérdőív első kérdéséből kiderül, hogy közel azonos arányban töltötték ki nők és férfiak a kérdőívet, mivel 211 válasz érkezett nőktől (46%) és 248 válasz érkezett férfiaktól (54%).

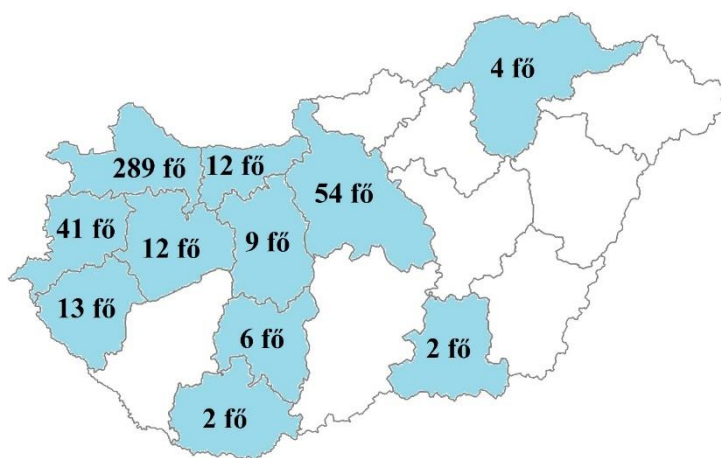
A második kérdés az előzetes várakozásommal ellentétben nem a 18-24 év közöttiek, hanem a 41-50 éves korosztály bizonyult a legnépesebb csoportnak, 147 fővel. Utánuk következett az eggyel idősebb korosztály, az 51-65 évesek, míg a kitöltők közül csak kilencen voltak 65 év felettiek. A harmadik legnépesebb korcsoport a 18-24 év közötti fiatalok, akik 14%-ban voltak. A 31-40 év közti kitöltők 57-en voltak, ami az összes kitöltő 12%-át jelenti. A 18 év alatti kitöltők 39-en, a 25-30 év közöttiek pedig 30-an voltak.

2. ábra: A kérdőív kitöltőinek életkori megoszlása

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

Az MVSE Lajta Vízitúra kimutatásaiból 2018-tól csak gyerek/diák és felnőtt túrázók számának megoszlása állt rendelkezésemre, és a felnőtt túrázók aránya kisebb. Ezért számomra meglepő eredmények születtek ebben a kérdésben, mivel azt feltételeztem, hogy a fiatalok nagyobb arányban fognak megjelenni. Ennek oka az lehet, hogy a többi korosztály lelkesebben viszonyult a kérdőívek kitöltéséhez. A másik ok pedig az lehet, hogy csoportos túrák esetén a kérdőívet valószínűsíthetően csak egy-egy fő, például a gyerekeket kísérő szülő vagy nagyszülő töltötte ki, akikkel annak idején Mosonmagyaróváron túráztak.

3. ábra: A kérdőív belföldi kitöltőinek megyei eloszlása

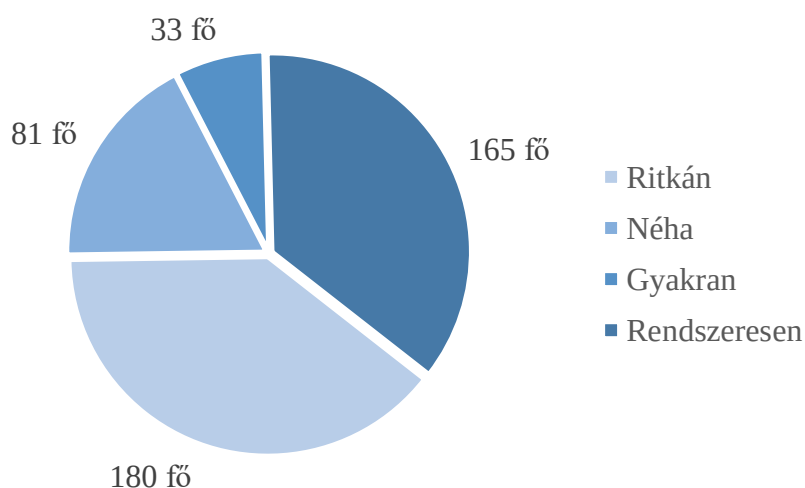
Forrás: Saját vizsgálat, 2022

A következő három kérdés a túrázók lakhelyére vonatkozott. A 3. kérdés azt tárgyalta, hogy pontosan honnan érkeztek hozzánk: melyik magyarországi megyéből, Budapestről, esetleg külföldről. Az eredmények nem okoztak akkora meglepetést, mivel a kitöltők 63%-a Győr-Moson-Sopron megyei lakos. Második helyen a Vas megyei túrázók végeztek: onnan 41 kitöltő érkezett. A fővárosból 30 fő töltötte ki. Nemcsak a környező megyékből, hanem a Duna másik oldaláról is érkeztek válaszok: az Alföldről, Csongrád-Csanád megyéből, illetve Észak-Magyarországról, Borsod Abaúj Zemplén megyéből.

15 túrázó érkezett külföldről: hatan Szlovákiából (Csallóköztárnokról és Somorjáról) és kilencen Németországból (Goslarból és Hannoverből). Válaszaik alapján ők többnyire családi program miatt érkeztek Mosonmagyaróvárra.

A megyei behatárolás után, a kitöltő lakhelyére is rákérdeztem település szinten. Ennek az eredménye sem volt meglepő, a kitöltők 47%-a Mosonmagyaróvárt jelölte meg. Második helyen viszont nem egy környékbeli település, hanem a főváros, Budapest helyezkedik el, 27 fő kitöltővel. A közeli Kimléről 15 darab, Máriakálnokról és Dunakilitiről 12 darab válasz érkezett. Összesen 48 településről érkeztek be válaszok, köztük olyan hazai városokból, mint például Miskolc, Szeged vagy Kecskemét.

Vízitúrázási szokások

4. ábra: A kérdőív kitöltőinek vízitúrára való részvételének gyakorisága

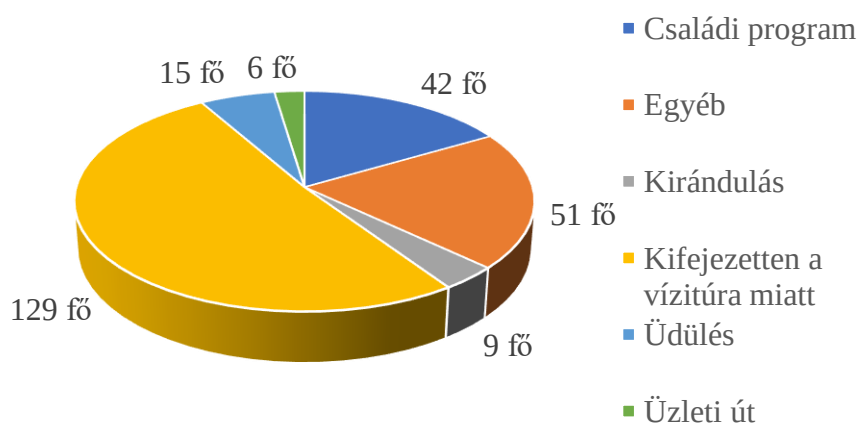
Forrás: Saját vizsgálat, 2022

A 6. kérdés a kitöltő vízitúrázási szokásaira kérdezett rá: hogy milyen rendszerességgel vízi túrázik. Négy kategóriára osztottam fel a válaszlehetőségeket: ritkán, néha, gyakran vagy rendszeresen. A beérkezett válaszok tükrözik eddigi személyes tapasztalataimat, mert a kitöltők

39,2%-a nem szokott vízi túrázni, illetve csak ritkán teszi, évente 1-2 alkalommal. 81 fő jelölte meg a második lehetőséget (néha), azaz évente három-négy alkalommal vízi túrázik. A harmadik választ (gyakran) a kitöltők 7,2%-a jelölte, ami az évi 5-6 alkalmat takarta. Ami számomra meglepő eredmény lett, az a negyedik kategória, tehát akik rendszeresen vízitúráznak, évente több mint hat alkalommal, mert a válaszadók 35,9%-a jelölte meg ezt.

Az első szakasz utolsó kérdésében azt mértem fel, hogy jellemzően milyen eszközzel vett részt a túrázó a vízitúrán. Itt 2 válaszlehetőség közül választhattak: a saját és a bérelt vízi jármű közül. A beérkezett válaszok alapján megállapítható, hogy érdemes hajók bérbeadásával foglalkozni, mivel a kitöltők 62,7%-a jelölte meg a bérelt vízi járművet.

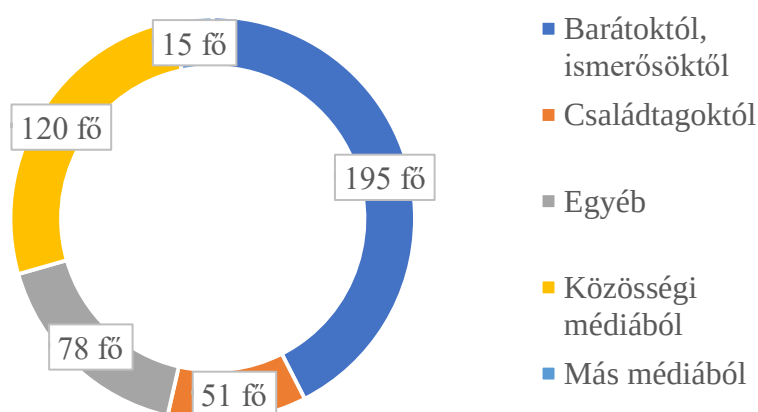
A kérdőív második szakasza a legutóbbi Lajtán történt vízitúrára vonatkozik. A szakasz első kérdése, hogy milyen célból érkezett Mosonmagyaróvárra. Több válaszlehetőséget is felajánlottam, például: üzleti útra, családi programra, egészségügy miatt, kirándulni, üdülni vagy kifejezetten a vízitúra miatt érkezett a városba. Az óvári lakosok számára külön válaszlehetőséget adtam meg “mosonmagyaróvári lakos vagyok”. Az előző szakaszból megtudtuk, hogy az összes kitöltő közül a legtöbben mosonmagyaróváriak voltak, így ebben a kérdésben nem meglepő, hogy a válaszok 45,1%-a is a “mosonmagyaróvári lakos vagyok” pontot jelölte meg. Mivel így összesítve a többi pontnak nincs nagy aránya, ezért a többi választ külön vizsgálom meg és egymáshoz hasonlítom. Az eredményt a 5. ábra mutatja be.

5. ábra: A kérdőív kitöltőinek Mosonmagyaróvárra való érkezés céljának eloszlása, az óvári lakosokon kívül

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

Az 5. számú ábráról leolvasható, hogy aki nem mosonmagyaróvári lakos, hanem más célból érkezett a városba, azok közül a válaszadók közül 51,2% kifejezetten a vízitúra miatt érkezett. 51 fő jelölte az egyéb választ, illetve 42 fő érkezett családi programra a városba. A többi pontra nagyrészt arányosan oszlanak el a beérkezett válaszok.

6. ábra: A kérdőív kitöltőinek a Lajta vízitúrákról való értesülésének megoszlása az egyes csatornák között

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

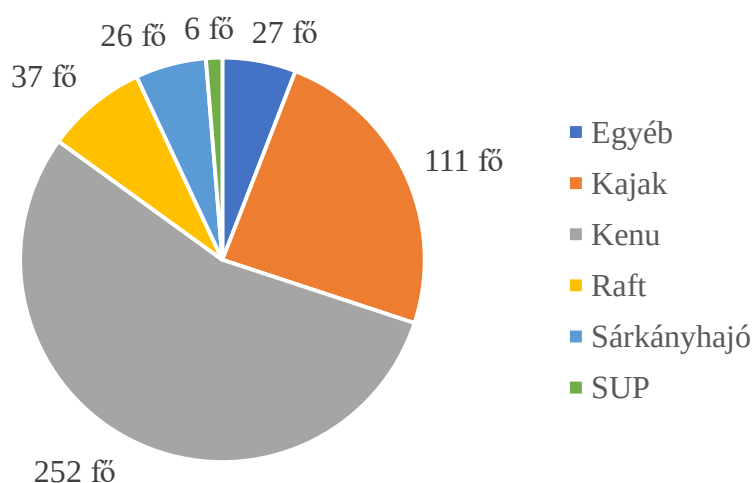
A 9. kérdés arra irányult, hogy honnan értesültek a vízitúráról. A legtöbb válaszadó - ez a válaszadók majdnem felét jelenti - barátoktól és ismerősöktől hallott először arról, hogy lehetősége van vízitúrán részt vennie a Lajtán. A kitöltők több mint negyede, pontosan 26,1%-a különböző közösségi média platformokon szerzett róla tudomást. Bár a vártnál ez kevesebb százalék, de a tanulsága az, hogy több energiát kell fektetni az online marketingbe, hogy kiaknázzák a Facebookon és az Instagramon megjelenő posztok lehetőségeit. Családtagtól az esetek 11%-ában értesültek, egyéb média csatornát 15 kitöltő jelölt meg.

A 10. kérdés a Mosonmagyaróvárra érkezés módját vizsgálta, hogy motorral, busszal, vonattal vagy személygépjárművel érkeztek Óvárra. Itt is lehetőség volt bejelölni, hogy mosonmagyaróvári lakos-e a kitöltő. Az előző két kérdéshez hasonlóan a válaszadók 45,1%-a helyi lakos, ezért az ő válaszaik nélkül értékelem a kérdést.

A tömegközlekedés nagyon háttérbe szorul a személygépjárművekkel szemben, mivel a válaszadók 7,7%-a érkezett busszal, 12,8% vonattal, és a maradék 79,5% pedig személygépjárművel. Ezt a kérdést azért tartom fontosnak, mert ezek szerint olyan közlekedési

lehetőségeket kell használni és az idelátogató turisták számára népszerűsíteni, ezekről információt megosztani, hogy a közel 80%-os személygépjármű arány csökkenjen, és a tömegközlekedési eszközzel érkezők aránya növekedjen. A város tömegközlekedéssel is könnyen megközelíthető, mivel a Budapest-Bécs vasútvonal mellett fekszik, a nemzetközi vonatok is megállnak.

A harmadik rész kérdései konkrétan a vízitúrára kérdeznek rá, amin a kitöltő részt vett. A 11. kérdés témája, hogy milyen vízi járművet használt a vízitúrán. Itt válaszként az MVSE túrahajófajtaát soroltam fel: kajak, kenu, raft, SUP, gondola és sárkányhajó közül lehetett választani.

7. ábra: A kérdőív kitöltőinek a legutóbbi Lajta vízitúráján való járműfajtaának megoszlása

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

Az egyesület statisztikájából az derül ki, hogy főleg raftal járnak a Lajtán, viszont a kérdőívre érkezett válaszokból más adatok születtek. A vártnál sokkal többen jelölték meg a kenut és a kajakt, az elsőt a válaszadók 54,9%-a, a másodikat 24,2%-a jelölte. Ezek az adatok elég meglepőek voltak elsőre, de ha az egyes hajók férőhelyeit nézzük, akkor a raftokba akár 8-10 ember is befér, míg kenuba legtöbbször 3-4 fő, kajakba pedig 1-2 fő ül, ezen kívül nagyobb csapatokat (25 fő felett) már nem tud a MVSE csónakháza raftokkal kiszolgálni, ott kerülnek képbe az egyéb hajónemek. Az eredményt az is magyarázza, hogy saját vízijárműnek kajakot vagy kenut jelöltek, míg raftot senki sem jelölt. Ez evidens jelenség, mivel a raftot főként vadvízen használják, amiből hazánkban nincs túl sok, ezért az itthoni vízitúrázók főként kajakot és kenut vásárolnak. A kérdőív kitöltői, akik a kajakot jelölték meg válaszként, 111-en vannak, közülük 63-an jelölték meg a saját vízijárművet. A kenut jelölők összesen 252-en

vannak, közülük 99 fő jelölte meg a saját hajót, a maradék 153 fő bérelt hajóval szokott túrázni. A maradék három hajónemből a sárkányhajót 27 fő, a SUP-ot 6 fő választotta.

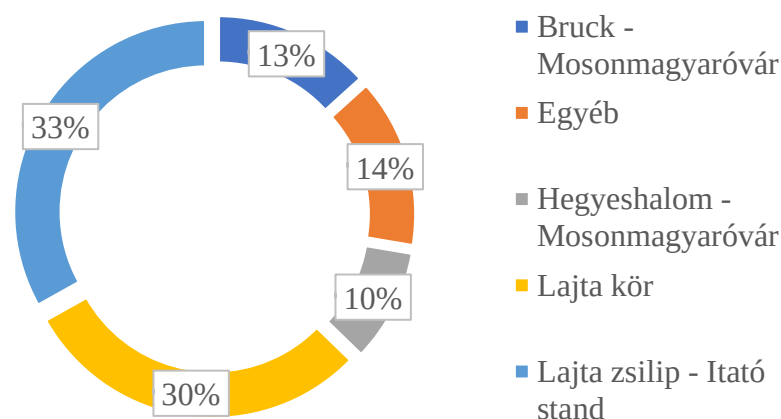
A 12. kérdés a túra hosszára és helyszínére kérdezett rá. A válaszok közé a négy legjellemzőbb útvonalat írtam be: a Lajta-zsilíptól az Itató strandig tartó 5 kilométeres túrát; az úgynevezett Lajta-kört, ami 10 kilométeren kerüli meg Óvárt; a 16 kilométeres Hegyeshalom - Mosonmagyaróvár távot; és a teljes túrázható szakaszt, Bruck-an-der-Leithától (Királyhida) egészen Mosonmagyaróvárig, 60 kilométeren keresztül.

11. kép: A Lajta teljes túrázható szakasza

Forrás: LENZSÉR ÉS TÁRSA KFT., 2013

A válaszok a várt eredményt mutatták, mivel legtöbben a rövid, 5 kilométeres távon eveztek, ami a kitöltők 33,1%-át jelenti. Utána nem sokkal lemaradva a 10 kilométeres Lajta-kör következik 29,6%-kal. A hosszabb szakaszokra már jóval kevesebben vállalkoznak: a Hegyeshalom - Mosonmagyaróvár távot 44 fő, a Bruck - Mosonmagyaróvár távot pedig 61 fő jelölte meg - ez köszönhető a VOLUTA sárkányhajó fesztiválnak is, aminek az előprogramja egy két napos túra a leghosszabb szakaszon.

8. ábra: A kérdőív kitöltőinek a legutóbbi Lajta vízitúrán való útvonalak megoszlása

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

A 13. kérdés azt fejtegeti, hogy mennyire voltak elégedettek a túrázók, amit egy 1-5-ig terjedő skálán osztályozhattak, ahol az 1 az “egyáltalán nem voltam elégedett”, míg az 5 a “nagyon elégedett voltam” választ jelentette.

3. táblázat: A kérdőív kitöltői értékelése az egyes szempontok alapján, az eredmények átlaga, módusza, mediána, szórása valamint a Nincs válaszok száma

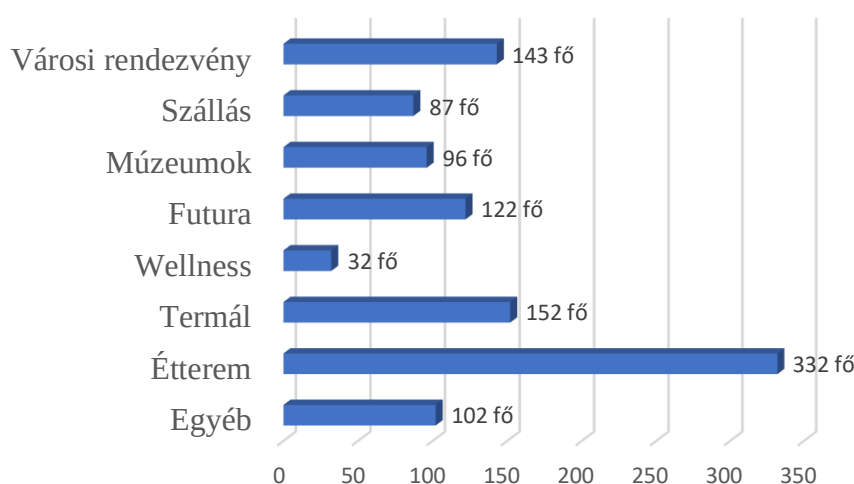
Szempontok	Átlag	Módusz	Medián	Szórás	Nincs válasz
Kényelem	4,33	5	5	0	45
Hajó állapota	4,42	5	5	0,7	42
Hajó felszereltsége	4,45	5	5	0,7	45
Ár	4,48	5	5	0	81
Városon kívüli szakasz	4,49	5	5	0	39
Túraszervezés	4,54	5	5	0	48
Városi szakasz	4,54	5	5	0,7	18
Túravezetés	4,59	5	5	0	57
Túra útvonala	4,60	5	5	0	21
Hajócsúszdák	4,61	5	5	0	33

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

Az összesített osztályzatok alapján a kitöltők meglehetősen elégedettek voltak a túrák minden aspektusával, hiszen 4-es osztályzatnál rosszabb eredmény egyik kategóriában sem

született. A legrosszabb osztályzatot a „Kényelem” kategória kapta 4,33-es átlaggal, míg a legjobban a „Hajócsúszdák” kategória teljesített. A második oszlopban találhatóak az egyes szempontok átlagai, amit Excel segítségével számoltam ki. A harmadik és negyedik oszlopban a módot és a mediánt írtam le, ami elég egyhangú lett, mivel mindenhol az 5-ös szám szerepel. Az ötödik oszlopban szórast is számoltam, ahol már van kisebb eltérés a „Hajó állapota”, a „Hajó felszereltsége” és a „Városi szakasz” szempontoknál. A hatodik oszlop tartalmazza a számokat, hogy hányan nem válaszolták meg a kérdéseket. Itt az „ár”, a „túraszervezés” és a „túravezetés” kapta a legkevesebb választ. Az összesített 4,51-os átlag kifejezetten jónak mondható.

A 14. kérdésben arra kérdeztem rá, hogy milyen egyéb szolgáltatásokat vett a kitöltő igénybe a városban, amikor vizitúrázott. A 8 lehetséges válasz közül tetszőleges számút jelölhettek meg, így akár egyszerre többet is. Az eredményeket az alábbi táblázat mutatja be:

9. ábra: Egyéb mosonmagyaróvári szolgáltatásokat igénybe vevők száma

Forrás: Saját vizsgálat, 2022

A túrára érkezők közül 332-en éttermi szolgáltatásokat is igénybe vettek, ezt követi a helyi termálfürdő használata, a 3. helyet pedig a városi rendezvények foglalják el, míg az utolsó helyen a wellness kategória végzett.

A szakasz utolsó, 15. kérdésében a témával kapcsolatos bármilyen észrevételt, javaslatot lehetett leírni. A 459 darab kitöltőből hárman írtak valamilyen hozzászólást. A következőkben ezeket szeretném idézni:

- “A Lajta zsilip alatti szakaszán, a Lajta főág végén is ki kellene építeni kiszálló helyet, kajak, kenek részére. Könnyebb átemelési lehetőséget a Malom-ági Lajta felé.”
- “Nagyon szépen fejlődik a városi szakasz a kiszálló stégekkel. Információs táblák kellenének még a stégek közelébe az adott környék történelméről, látványosságairól.”
- “Szükség lenne egy profi helyre, ahol lehet bérelni hajót a Lajtára szállítással. Jó minőségű PE kajakokat és keneket, egynapos és többnapos túrákhoz.”

Mind a három javaslat esetén történtek kezdeményezések a megvalósításra. A Lajta-zsilip alatt 2021. októberében került kialakításra egy víziállás és be- kiszállóhely, ami segíti az átemelést a belvárosi szakaszra, így remélhetőleg többen teljesítik majd a Lajta-kör túrát is a későbbiekben. 2021. októberére nem csak az előbb említett zsilip alatti stég készült el, hanem a Malom-ági Lajta mentén még 9 darab megállóhelyet alakítottak ki, ahová a következő évben fognak padokat, szemetesládákat és természetesen információs táblákat is elhelyezni. A harmadik javaslat pedig az MVSE keretein belül már jó ideje terítéken van. A statisztikák alapján egyre többen érkeznek túrázni, de a hajók felszereltségét és állapotát még fejleszteni kell, valamint egy minőségi sátorozóhely vagy kemping is ténylegesen hiányzik a városból.

5. Következtetések és javaslatok

A Lajta rehabilitációjának köszönhetően hajózhatóvá vált a Lajta. A Lajta Vízitúra csapata a városban egyedülként kezdett bele a szervezett túrák lebonyolításába, ami iránt egyre többen érdeklődnek, egyre többen jöttek és jönnek vízi túrázni. A kérdőív statisztikai adataiból látszik, hogy egyre többen érkeznek a városba célzottan a Lajta Vízitúra által szervezett túrákra és a város lakossága körében is egyre ismertebb és népszerűbb. A kérdőívből az is kiderült, hogy sokan értékelik pozitívan a túrákat, ezt bizonyítja a kitöltők által adott 4,45-ös átlagú osztályzat. Azt is megtudhattuk belőle, hogy mely területeken kell fejleszteni a túrákat. Ilyen például a marketingtevékenység: sok válaszadó jelölte meg, hogy családtagtól, baráttól értesült a lehetőségekről. Érdemes lenne jobban kihasználni az online felületeket. A 2020-as túrákat pl. rendszeresen meghirdettük a közösségi médiában, így már előre fel lehetett mérni az érdeklődést. A 2022-es és az azt követő években ezért fontos lenne egy jól megtervezett social media stratégia kialakítása. Ezért már el is kezdtünk dolgozni a 2022-es túranaptárunkon, amiben többnapos túrák is szerepelnek, valamint a belföldi túrák mellett külföldi evezéseket is tervezünk. A kitöltők többen jelezték, hogy szívesen látnának élménybeszámolókat, fotókat a túráról: erre lehetne megoldás, ha gyakrabban és rendszeresen tennénk közzé ilyen jellegű tartalmat a Facebook és Instagram-oldalainkon, képek és akár rövid videók formájában. Sok helyen láthatóak szelfi-pontok és Insta-poszt téglalapok, amikkel a fiatalok körébe lehetne betörni, mivel ők használják nagyobb arányban ezeket a platformokat.

A többnapos túrákat tovább lehetne fejleszteni, amihez fontos lenne a még jobban kiépített városi infrastruktúra. Az Interreg Europe Leitha-Lajta program óta rengeteget projekt valósult meg (városi sétány, ki-beszálló helyek). A legtöbb Óvárra látogató turista egy napra jön, de ha lenne megfelelő szállás, pl. ha kiépülne egy kempingezőhely a folyó mentén (jelenleg ilyen nincs a városban) és így komplexebb, többnapos túrákat is szervezhetnénk. Ha komfortosabb szálláshelyet tudnánk biztosítani (pl. zuhanyzási lehetőséggel), akkor szélesebb réteget szólíthatnánk meg.

Már korábban is több városi eseményhez igyekeztek vízitúrát kapcsolni, ilyen volt például a Kult-Utca 2018-ban, ahol a rendezvény központtól nem messze lehetett lecsúszni rafttal a vízicsúszdán. Az ilyen kooperációk nagyszerű lehetőségek arra, hogy több potenciális túrázót szólíthassunk meg, láthatóbbá váljon a munkánk és információval szolgálhassunk az érdeklődőknek a vízitúrázási lehetőségekről.

A kérdőívet kitöltők válaszaiból az derült ki, hogy elégedettek a várossal és a vízi utakkal is, amit az bizonyít, hogy az összes beérkezett értékelés átlaga 4,45 volt. Legkevésbé a kényelemmel voltak megelégedve, bár ezt a pontot is 4,24-re értékelték az összesített átlagok alapján. A városon belüli szakaszt átlagon felülinek ítélték meg, ezen kívül népszerű volt a hajócsúszda, ami igazolja a fejlesztések sikerét és az ötlet létjogosultságát. A legjobb értékelést a túraútvonalak sokszínűsége kapta. Több kitöltő hiányolta, hogy a Lajta zsilip alatti szakaszán, a Lajta főág végén a kajakoknak és kenuknak nem volt kiszállóhelye, illetve könnyebb átemelési lehetőséget szerettek volna a Malom-ági Lajta felé, de ezek időközben megvalósultak. Többen jelezték, hogy fontos lenne a bedőlt fák folyamatos eltakarítása, amire a jövőben jobban oda fogunk figyelni, illetve szeretnék, ha információs táblákat helyeznénk ki a stégek közelében az adott környék történelméről, látványosságairól: ezek telepítése már folyamatban van.

6. Összefoglalás

Szakedolgozatom témája a Lajta folyó rehabilitálása és annak hatása Mosonmagyaróvár vízi turizmusára. A témát azért választottam, mert a városban élek és nagyon jól ismerem a környező települések folyóit, a Szigetközt és a Mosoni-Dunát, de leginkább a városon keresztül folyó Lajtát. A szakirodalmi áttekintés részben a Lajtát és azon kívül még két folyót mutattam be, a Zalát és a Kis-Dunát. Utóbbi kettőt azért választottam, mert vannak közös tulajdonságaik a Lajtával. Bemutattam a három folyót és kiemeltem a három városról, a Zala partján lévő Zalaegerszegről, a Kis-Duna partján lévő Jókáról, és természetesen a Lajta partján lévő Mosonmagyaróvárról, az általam érdekesnek és fontosnak tartott dolgokat, amiket könyvekben és internetes oldalakon találtam. Összevetettem néhány statisztikai adatukat, és vizsgáltam a vízi turizmusuk jelenlegi helyzetét. A szakirodalmi áttekintés második részében ismertettem a Lajtához kapcsolódó projekteket, leginkább a 2013-as Leitha- Lajta programot, és a rehabilitálás utáni Lajtához kötődő másik két projektet, a Danube Bike and Boat projektet és egy hazai, AÖFK (Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ) támogatásból létrejött Malom-ági Lajta turisztikai fejlesztése projektet. Szakedolgozatom megírásához szekunder és primer kutatást is végeztem. A vízitúrázók számának változásának vizsgálatához az MVSE nyilvántartásait használtam fel. Primer kutatásom a vízi turisztikai szolgáltatásokkal kapcsolatos. Az általam készített kérdőív segítségével vizsgálom, hogy akik részt vettek a Lajta túrákon, mennyire voltak elégedettek a szolgáltatásokkal, esetleg milyen hiányosságokat tapasztaltak. A kutatásban bárki részt vehetett, aki már túrázott a Lajtán. A kérdőívet 2021. november 6-án reggel publikáltam online kérdőív formájában. Az első 100 válasz másnap délutánra érkezett meg, a válaszadási lehetőséget 2022. március 15-én este zártam le az addig beérkezett 459 darab válasszal.

Szakedolgozatomban 3 hipotézist fogalmaztam meg, és a vizsgálatok alapján megállapítható, hogy mind a három hipotézis beigazolódott, mivel:

1. Feltételeztem, hogy a három település közül Mosonmagyaróváron használják ki legjobban a folyó adta lehetőségeket.

A Zala folyó Zalaegerszegnél jelenleg járhatatlan, így vízi turisztikailag nem tudják kihasználni a folyót. A Kis-Dunán vannak túrázók, és a Jókai malomnál kisebb-nagyobb

rendezvények, de nem fektetnek akkora hangsúlyt kifejezetten a túrákra, mint Mosonmagyaróváron.

2. Feltételeztem, hogy a Lajta rehabilitációját követően nőtt a vízitúrázók száma a városban.

A dolgozat 4.2. fejezetében az 1. ábrán látszik, hogy emelkedett a vízitúrázók száma a városban, sőt még országos szintű VíziVándor Táborhoz is tudtunk csatlakozni, ahonnan több száz gyermek érkezik a Mosoni-Dunára és a Lajtára.

3. Feltételeztem, hogy a Lajta turisztikai vonzerőt jelent Mosonmagyaróvár számára.

A dolgozatom 5. ábráján látszik, hogy a kérdőív azon kitöltőinek, több mint a fele (51,2%-a), akik nem helyiek lakosok azt a választ jelölték meg, hogy kifejezetten a vízitúra miatt érkeztek Mosonmagyaróvárra, tehát ezen megkérdezettek a Lajta nyújtotta lehetőségek miatt érkeztek a városba. Ezt az arányt megtartva, vagy a jövőben javítva, kijelenthető, hogy a Lajta turisztikai vonzerőt jelent Mosonmagyaróvár számára.

A kérdőívnek köszönhetően megtudtuk, hogy mely területeken kell fejleszteni a túrákat, ilyen például a marketingtevékenység, mivel sok válaszadó jelölte meg, hogy családtagtól, barátától értesült a lehetőségekről, ezért érdemes lenne jobban kihasználni az online hirdetés felületeit. A 2020-as túrákat pl. rendszeresen meghirdettük a közösségi médiában, így már előre fel lehetett mérni az érdeklődést. A 2022-es és az azt követő években ezért fontos lenne egy jól megtervezett social media stratégia kialakítása, ezért már el is kezdtünk dolgozni a 2022-es túranaptárunkon, amiben többnapos túrák is szerepelnek, valamint a belföldi túrák mellett külföldi evezéseket is tervezünk.

7. Felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Alexay Z. – Bedécs Gy. – Láng I. (2000): A Szigetköz és a Mosoni-síkság. B.K.L. Kiadói és Reklám Kft., Szombathely.
2. Botos G. – Dimény G. – Kimlei P. – Major T. – Paár Á. – Thullner I. – Tuba L. (2018): Mosonmagyaróvár. Mosonvármegye Lap- és Könyvkiadó, Feketeerdő.
3. Kimlei P. – Tuba L. (2006): Moson Megyei Életrajzi Lexikon. Huszár Gál Városi Könyvtár, Mosonmagyaróvár.
4. Koltai A. – Thaler T. (2008): Lajtán innen, Lajtán túl. Anno Kiadó, Budapest.
5. Láng I. – Balázsne Lampert Zs. – Németh S. – Sümegi Zs. – Sütő L. (2002): Folyógazdálkodási tervezés a Lajtán. A Magyar Hidrológiai Társaság XX. Országos Vándorgyűlése. I. kötet. 339-340.
6. Paál Zs. (2020): Vízfolyások használatának lehetőségei városon belül. BME, Budapest.
7. Piskóti I. – Dankó L. – Schupler H. (2002): Régió- és településmarketing. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest.
8. Susovits V. – Györkösné Nagy V. – Nagyné Andirkó J. – Tóth Zs. – Rigóné Tolnai I. (2020): Vizek hátán, szelek szárnyán. Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület, Kimle.
9. Szentkúti K. (2011): Mosonmagyaróvár és környéke útikönyv. Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata, Mosonmagyaróvár.
10. Timaffy L. (2016): Szigetközi krónika. Hazánk Kiadó Kft., Győr.

Internetes források:

11. URL¹: https://www.ksh.hu/stadat_files/fol/hu/fol0002.html (A letöltés ideje: 2021. 09. 22.)
12. URL²: <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/egyeb/lexikon/pallas/html/062/pc006241.html> (A letöltés ideje: 2021. 09. 22.)
13. URL³: <https://malydunaj.com/maly-dunaj/> (A letöltés ideje: 2021. 09. 22.)
14. URL⁴: <https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep/kivalasztott-mutatok.html?xteiralk=htk&xids=1001,1002,1003,1004,1005,1006,1007,1008,1009,1010,1011,1012,1013,1014,1015,1016,1017,1018,1023,1024,1025,1026,1027,1028,1029,1030,1031,1032,1033,1034,1035,1036,1039,1040,1041,1042,1043,1044,1045,1046,1047,1048,1049,1050,1057,1058,1061,1062,1071,1072,1073,1074,1075,1076,1077,1078,1083,1084>

- [,1085,1086,1087,1088,1089,1090,1091,1092,1093,1094,1097,1098&xtertip=T&xterkod=3205](#) (A letöltés ideje: 2021. 09. 26.)
15. URL⁵: https://www.citypopulation.de/en/slovakia/trnavskykraj/galanta/503835_jelka/ (A letöltés ideje: 2021. 09. 26.)
 16. URL⁶: <http://www.jelka.sk/hu/cl/47/051019141845/VIZIMALOM-ES-A-SKANZEN> (A letöltés ideje: 2021. 09. 26.)
 17. URL⁷: <https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep/kivalasztott-mutatok.html?xteiralk=htk&xids=1001,1002,1003,1004,1005,1006,1007,1008,1009,1010,1011,1012,1013,1014,1015,1016,1017,1018,1023,1024,1025,1026,1027,1028,1029,1030,1031,1032,1033,1034,1035,1036,1039,1040,1041,1042,1043,1044,1045,1046,1047,1048,1049,1050,1057,1058,1061,1062,1071,1072,1073,1074,1075,1076,1077,1078,1083,1084,1085,1086,1087,1088,1089,1090,1091,1092,1093,1094,1097,1098&xtertip=T&xterkod=478> (A letöltés ideje: 2021. 09. 26.)
 18. URL⁸: <https://ng.24.hu/foto/onok-kuldtok/2021/11/20/lajta-folyo/> (A letöltés ideje: 2021. 10. 04.)
 19. URL⁹: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/l-1005E/lajta-101DD/> (A letöltés ideje: 2021. 10. 04.)
 20. URL¹⁰: <https://maps.arcanum.com/hu/map/firstsurvey-hungary/?layers=147&bbox=1913690.0397024716%2C6080217.592870945%2C1925757.5355429936%2C6086456.765304722> (A letöltés ideje: 2021. 10. 04.)
 21. URL¹¹: <http://movarviz.hu/hu/515-tortenelmi-visszatekintes---movi-kialakulasa-tevekenysege-feladata.htm> (A letöltés ideje: 2021. 10. 06.)
 22. URL¹²: https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Zalalovo/pages/001_Zalalovo_tortenete_az_okorban.htm (A letöltés ideje: 2021. 10. 11.)
 23. URL¹³: <https://balcsi.net/termesz/zala-folyo/> (A letöltés ideje: 2021. 10. 11.)
 24. URL¹⁴: https://mult-kor.hu/20090819_ezer_ev_a_nyugati_vegeken_zala_megye_a_kozepkorban?pIdx=1 (A letöltés ideje: 2021. 10. 11.)
 25. URL¹⁵: <https://www.gocsejsport.hu/kandiko-cikkei/19-kandiko-2011-evi-i-szama/40-vizimalmok-a-zala-folyo-menten> (A letöltés ideje: 2021. 10. 11.)
 26. URL¹⁶: https://www.ksh.hu/stadat_files/kor/hu/kor0058.html (A letöltés ideje: 2021. 10. 13.)
 27. URL¹⁷: https://hvg.hu/itthon/20130331_Sulyos_a_helyzet_Keszthelyen_a_Zala_fol (A letöltés ideje: 2021. 10. 14.)

28. URL¹⁸: <https://www.weking.hu/VIZENJAROK/VJ001/#p=8> (A letöltés ideje: 2021. 10. 15.)
29. URL¹⁹: <https://www.weking.hu/VIZENJAROK/VJ008/#p=94> (A letöltés ideje: 2021. 10. 15.)
30. URL²⁰: <https://adatbank.sk/lexikon/kis-duna-maly-dunaj/> (A letöltés ideje: 2021. 10. 20.)
31. URL²¹: <http://www.jelka.sk/hu/cl/8/171111115726/Alapinformaciok> (A letöltés ideje: 2021. 10. 20.)
32. URL²²: <https://slovakia.travel/hu/coeloepoes-vizimalom-jokan-jelka> (A letöltés ideje: 2021. 10. 20.)
33. URL²³: <http://www.mvse.gportal.hu/gindex.php?pg=33959182> (A letöltés ideje: 2021. 10. 22.)
34. URL²⁴: http://mosonmagyarovar.hu/turizmus_es_gazdasag/30/palyazatok.html (A letöltés ideje: 2021. 10. 22.)
35. URL²⁵: http://www.leithaauen-neusiedlersee.at/downloads/20131019_lajta_zaro_meghivo.pdf (A letöltés ideje: 2021. 10. 28.)
36. URL²⁶: <https://www.dunakiliti.hu/7703-2/> (A letöltés ideje: 2021. 11. 06.)
37. URL²⁷: <https://aktivmagyarország.hu/a-turistak-mostantol-vizen-is-felfedezhetik-mosonmagyarovar-belvarosat/> (A letöltés ideje: 2021. 11. 08.)
38. URL²⁸: <https://foldjaro.hu/mar-evezve-is-felfedezhető-mosonmagyarovar-belvarosa/> (A letöltés ideje: 2021. 11. 14.)

Egyéb források

39. Leitha-Lajta Projekt Budget
40. Malom-ági Lajta turisztikai fejlesztése feladatterve, 3. számú melléklet az AOFK_T/(2021) számú támogatói okirathoz. Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ
41. MVSE Hajónapló

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindenekelőtt dr. Németh-Torkos Anett Szilvia konzulensemnek, a dolgozat elkészítése során adott hasznos szakmai jótanácsaiért és folyamatos ösztönzéséért.

Köszönöm dr. Wlasitsch Mirkónak, a Mosonmagyaróvári Vízisport Egyesület egyik alapítójának, hogy sok ötlettel gazdagította dolgozatomat, valamint olyan személyekkel ismertetett meg, akik nagy mértékben építették a dolgozatot.

Köszönöm Kertész Józsefnek, az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság szakértő és projektmenedzserének, hogy több évtizedes szaktudásával hozzájárult a dolgozat vízügyi részeihez.

Köszönöm Tilai Lászlónak, a Mosonmagyaróvári Polgármesteri Hivatal Projekt Iroda vezetőjének, hogy rendelkezésemre bocsátotta a projektek részletes iratait és az archív dokumentumait.

Köszönöm Tuba Lajosnak, a Somorjai Régiófejlesztési Ügynökség igazgatójának, akitől olyan információkat kaptam a felvidéki településekről, amit az interneten nem találtam meg.

A dolgozat elkészítését a EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Melléklet

Lajta folyó vízi turisztikai kérdőív

Kedves Kitöltő!

Köszönjük, hogy Ön is evezett már a Lajtán, reméljük jól érezte magát!

Tóth Tamás vagyok, a Széchenyi István Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Vidékfejlesztési agrármérnöki BSc hallgatója. Szakdolgozatom témája a Lajta folyó rehabilitálása és annak hatása a mosonmagyaróvári turizmusra. A következő 15 kérdés a túrázók tapasztalataira kérdez rá, válaszai hozzájárulnak a szolgáltatás minőségének értékeléséhez. A kitöltés legfeljebb 5 percet vesz igénybe.

Nagyon megköszönöm, ha válaszával segíti munkámat!

Első szakasz – Általános információk

1. Neme:

- Nő
- Férfi

2. Életkora:

- 18 év alatt
- 18-24
- 25-30
- 31-40
- 41-50
- 51-65
- 65 év felett

3. Melyik megyében lakik?

- Bács-Kiskun megye
- Baranya megye
- Békés megye

- Borsod-Abaúj-Zemplén megye
- Csongrád-Csanád megye
- Fejér megye
- Győr-Moson-Sopron megye
- Hajdú-Bihar megye
- Heves megye
- Jász-Nagykun-Szolnok megye
- Komárom-Esztergom megye
- Nógrád megye
- Pest megye
- Somogy megye
- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
- Tolna megye
- Vas megye
- Veszprém megye
- Zala megye
- Budapest (főváros)
- Külföld

4. Ha az előző kérdésre külföld volt a válasza, akkor melyik országból érkezett?

Saját válasz

5. Melyik településről érkezett?

Saját válasz

6. Milyen rendszerességgel vízitúrázik?

- Ritkán (évente 1-2 alkalommal)
- Néha (évente 3-4 alkalommal)
- Gyakran (évente 5-6 alkalommal)
- Rendszeresen (évente több mint 6 alkalommal)

7. Jellemzően milyen eszközzel vesz részt vízitúrán?

- Saját vízi járművel
- Bérelt vízi járművel

Második szakasz - Következő kérdések a legutóbbi Lajta túrára vonatkoznak, amin részt vett:

8. Milyen célból érkezett Mosonmagyaróvárra?

- Kifejezetten a vízitúra miatt
- Üzleti út
- Családi program
- Üdülés
- Egészségügyi szolgáltatás igénybevétele
- Kirándulás
- Mosonmagyaróvári lakos vagyok
- Egyéb

9. Honnan értesült a vízi túráról?

- Közösségi médiából (pl. Facebook, Instagram)
- Más médiából (pl. újság, TV, rádió)
- Családtagoktól
- Barátoktól, ismerősöktől
- Egyéb

10. Milyen járművel érkezett Mosonmagyaróvárra?

- Motorral
- Személygépjárművel
- Busszal
- Vonattal
- Mosonmagyaróvári lakos vagyok

11. Milyen vízi járművel vett részt a vízitúrán?

- Kajak
- Kenu
- Raft
- SUP
- Gondola
- Sárkányhajó

- Egyéb

12. Melyik távon evezett a Lajtán?

- Lajta zsilip - Itató (5 km)
- Lajta kör (10 km)
- Hegyeshalom - Mosonmagyaróvár (16 km)
- Bruck - Mosonmagyaróvár (60 km)
- Egyéb

13. Hogyan értékelné a következő pontokat 1-5 között (egyáltalán nem voltam elégedett 1 és nagyon elégedett voltam 5). Amennyiben nem szeretne véleményt nyilvánítani, kérem, jelölje a „Nincs válasz” lehetőséget.

- Túraszervezés
- Túravezetés
- Túra útvonala
- Városi szakasz
- Városon kívüli szakasz
- Hajó állapota
- Hajó felszereltsége
- Kényelem
- Ár
- Hajócsúszdák

14. Milyen egyéb szolgáltatásokat vett igénybe a városban?

- Szállás
- Étterem
- Termál
- Wellness
- Városi rendezvény
- Múzeumok
- Futura
- Egyéb

15. Kérem, ha a témával kapcsolatban bármilyen észrevétele, javaslata van, ossza meg velem!

Saját válasz

Harmadik szakasz - Jövőbeli túrák a Lajtán

Ha érdeklik a Mosonmagyaróvári és környékbeli túrák, és szeretne erről értesítést kapni, kérem, töltse ki a következő mezőket. A kitöltés nem kötelező!

Név:

Telefonszám:

Email: